

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ

eller

L æ r e n o m

de enkelte Lyd og deres Betegnelser

i det gamle græske Sprog,

historisk, kritisk udviklet og begrundet

af

Dr. G. N. J. Bloch,

Professor, Rector for Roeskilde Kathedralskole, Ridder af Dannebrog.

Første Halvdeel,

udgivet som

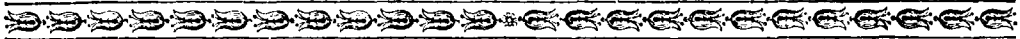
I n d b y d e l s e s s k r i f t

til den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole i September 1829.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

F o r e r i n d r i n g .

Jo skarpere, rigtigere og mere historisk begrundet den Kritik er, hvormed det græske Sprogs Grammatik i vore Læder er bleven bearbejdet, desto mere er det at undre over, at sammes allerførste Punkt, Skrifteegnens rigtige Betydning og Udtale, endnu selv i de bedste nyere grammatiske Bøger ligger i det Wilderede, hvori de erasmiske Hypotheser i de sidste tre Aarhundreder have bragt samme, og hvori den stedse maa forblive, saa længe man af andre Principer, end hvad det græske Sprogs egne Mindesmærker og gamle Grammatikere selv lære, vil philosophere sig til en anden Udtale af Sproget, end den, som endnu er den herskende hos Nationen selv og stadfæster sig som den rigtige saa langt tilbage i Tiden, man kan finde nogen Kriterier paa Udtalen, og det er ofte lige til Sprogets gyldne Alder 400 Aar f. Chr. At dette Sidste er saa, har jeg vel allerede i mit 1824 udgivne Program "Forsøg til en sikker begrundet og afgjørende Beviismaade for det græske Sprogs rigtige Udtale," søgt at godtgjøre, ligesom og i mit tydske Bærk "Revision der Lehre von der Aussprache des Altgriechischen. Altona u. Leipz. 1826," at bestride det Falske i de Hypotheser, der endnu paa erasmisk Viis opstilles af den græske Grammatiks berømteste Lærere og andre Lærde, som i Tydskland have skrevet over denne Gjenstand i Særdeleshed. Men uagtet denne sidste Bog paa ikke saa Steder i dette Philologiens sande Hjem er modtaget med Bisald, (hvilket ikke blot er mig baade mundelig og skriftlig forsikkert af mange fortrinlige tydske Philologer, men endog fremlyser af flere forskjellige Recensioner, saasom i Seebodes neue krit. Bibl., i Ze-

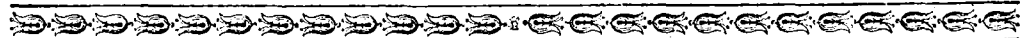
naische Allg. Litt. Zeit., i Allgemeine Schulzeitung); uagtet fremdeles af de nyere Grammatikere Hermann *) og nu ogsaa Thiersch næsten ganske erklære sig for nygræske Udtale, og selv de, som ibrigst bestride samme ihenseendetil *η*, *υ* og Diphthongerne, dog ere enige derom, hvad alle de øvrige Bogstaver og især Consonanterne angaaer; og endelig Viskovius, ved at sammenstille alle Kriterier med stor Guldstændighed i Chronologisk Orden, faaer et Resultat ud, som næsten er ham ukjært, at den græske Udtale saa langt som disse Kriterier gaae, d. e. en 300 Aar f. Chr. viser sig at være den samme, som den endnu er hos Grækerne: uagtet alt dette, siger jeg, findes der dog endnu paa saa mange andre Steder, og især hos os, saa megen deels Tvivl om Sagens Rigtighed, deels Ligegyldighed for hvad der i denne Henseende er det Rigtigere, at en ny Fremstilling deraf maaskee ikke vilde være overflødig; saa meget mere som jeg ved fortsat Undersøgelse har fundet, især hos de græske Grammatikere, endeel flere Deviser, som kunde tjene deels til Stadfæstelse deels til Berigtigelse af hvad jeg tilforn derom har yttret. Ogsaa var det, jeg hidindtil har anført, især i det tydske Verk, af mere polemisk Natur, da jeg, forinden jeg kunde gaae til en sammenhængende Beviisførelse, først maatte remove og gjendrive de Ideer, som ved de berømteste tydske Grammatikers Autoritet havde vundet en ufortjent Tillid, og vise de Principers Usikkerhed, hvorpaa disse Ideer vare byggede. Men da samme nu ikke siden den Tid have, det mig er bekjendt, faaet nogen ny sikkrere Støtte, vil jeg i nærværende Afhandling kunne for det Meste undgaae al Polemik, og derved mere usforrykket forfølge

*) Allerede for mange Aar siden finder man, at Hermann i sit Verk de emendanda ratione grammaticæ græcæ, skjøndt han i Begyndelsen ivrer mod den reuchlinste Udtale, dog tilsidt antager den i de fleste Punkter, saa at kun *η* og *υ* blive tilbage, som han vil have udtalt paa erasmisk Wiis og det endda terso ore pronunciandas. Siden den Tid har denne fortræffelige Philolog maaskee ikke havt Anledning eller Lyst til skriftlig at omhandle denne Materie. Men af hans egen Mund veed jeg, at han nu endog finder den nygræske Udtale skjøn, da han ifjor selv fortalte mig om en Nygræker, der endeel Aar havde levet i Leipzig, og hvis Pronunciation af hans Modersmaal var saadan, at man Intet skjønnere kunde høre, men maatte sige om ham, som Homer om Nestor, at Talen flød ham fra Læberne sødere end Honning. Det Samme bibeinte Mag. Jahn.

min Undersøgelse, i hvilken jeg og, for Rørligheds Skyld, allene med faa Ord og uden videre Udvidning vil anføre de Beviser, der allerede ere for bekjendte til at de behøvede andet, end blot at paavises og nævnes. Kun dette vil jeg forelsbig minde om, at, hvis man maaskee endnu skulde indvende, at Grammatikerne og adskillige andre Forfattere, hvorpaa jeg her meest beraaber mig, fordetmeste henhøre til en senere Tidsalder, i hvilken Udtalen af Bogstaverne maaskee kunde være forandret: saa svarer jeg dertil, ikke allene, at dette kun er et Maaskee, som ikke kan bevise Noget, saa meget mere som Sandsynligheden altid maa blive for den Nations Brug, som har arvet Udtalen af sit Modersmaal ved mundtlig Forplantning deraf i lige Linie fra sine Forfædre af *), og denne af de tydeligste og mangfoldigste Beviser kan sees at være uforandret den samme, som den var lige til det første Seculum efter Chr., men endog, at der deels findes ikke ganske faa langt tidligere Beviser for det samme, ja selv hos Homer enkelte Data; og deels, hvad Grammatikerne angaaer, at ogsaa nogle af dem henhøre allerede til en tidligere Tid, endog til det første og andet Aarhundrede, samt at det dog skulde være heist forunderligt, om disse lærde og skarpsindige Grandffere af deres Modersmaal, som ofte paa det Subtileste undersøge og afhandle dets Orthographie og dets Bogstavers Natur, skulde have været aldeles uvidende om en ældre forskjellig

*) Den udmærkede, desværre siden afdøde, Halliske Philolog, Professor Meisig, som var enig med mig i det Meste af hvad jeg i min Revision havde sagt til Forsvar for den nygræske Udtales Ægthed, sagde mig tillige ifjor, at det var hans Grundsætning, og udentviul er den fuldkommen rigtig, at Nygrækernes Udtale altid havde Sandsynligheden for sig, og følgelig "maatte antages for den rette i alle de Punkter, hvor det ikke lader sig historisk bevise, at den er urigtig eller forandret." Men da dette vel neppe nogensteds med uimodsigelig Visshed lader sig gjøre, saa synes denne Udtales Ægthed allerede ved denne udentviul rigtige Grundsætning negativ at være beviist. Og da samme idetmindste har en 18 Aarhundreders Brug hos Nationen for sig, kan det vel med Æde paastaas, at Deviisføvelsen paaligger den, der vil omstyrte denne Brug; at altsaa dens Forsvarere egentlig have gjort nok, naar de vise, at de imod den anførte Argumenter ikke ere sikre og uimodsigelige; hvilket jeg i de ovennævnte to Skrifter troer at have gjort. Den første Anledning til nærværende Afhandling var egentlig et mig af den afdøde Meisig til nærmere Overveielse opgivet Sted af Moschopolus, hvis Banskeligheder jeg og troer her at have løst.

Udtale af disse, eller, hvis de havde havt mindste Formodning derom, ikke skulde have i deres etymologiske Undersøgelser gjort nogen Anvendelse deraf, eller derom yttret et eneste Ord. Saameget er altsaa idetmindste klart, at de Formodninger, vi nu uddrage enten af Sammenligning med nyere Sprogs eller Tidens Udtale af lignende Skrifteegn, eller af enkelte Steder hos de Gamle, saasnart de med Grund kunne forklares paa anden Maade, Intet kunne bevise imod disse Grammatikers Autoritet. Ligesaalidt kan dette blive Tilfældet med de aprioriske Grunde fra en Theorie om Lydene og de menneskelige Organers Bygning, hvilken Theorie Enhver kan danne sig, som han synes bedst, og i alt Fald kun kan abstrahere sig af de ham bekjendte Sprogs Udtale, hvoriblandt da det græske ikke kan være, siden den er det, der først skal findes. Men hvor usikkert et saadant Fundament for Undersøgelsen maa blive, og hvor forkeert en Idee det er, at ville deraf bevise, hvorledes Grækerne maae have talt, eller at ville construere Sproget, en historisk Gjenstand, a priori, vil Enhver lettelig indsee, om det end ikke var viist ved en uheldig Prove i Seyffarths *Verk de sono literarum græcarum*; saa at jeg i den Henseende ikke har Meget at frygte for de deraf hentede Grunde, hvormed Hr. Hupfeld i Marburg har truet, i de *Jahnske* *Marbøger*, hvor han allerede har forudskiftet en saadan Theorie, at ville "dæmpe mit Seierskrig." Og hvad nu endelig den hyppige J-Lyd angaaer, som især har skaffet den nygræske Udtale de fleste Modstandere, da maa det erindres, ikke blot at vore Domme om Wellyd ere for subjective til at afgjøre noget imod de historiske Beviser for hiin Lyds Hyppighed i det gamle saavel som i det nye græske Sprog (hvorfor jeg heller ikke vil beraabe mig paa dettes af Mange bevidnede virkelige Welklang): men endog at, som vi i det Følgende ville see, de flere forskjellige Tegne for denne Lyd ikkun være orthographiske Forskjelligheder, fra hvilke ikke med mindste Sikkerhed lader sig slutte til nogen virkelig forskjellig Udtale. Kun historisk maa altsaa den hele Undersøgelse begrundes, og dertil skal jeg nu søge efter Evne at bidrage min Skjærv.

For ved Bogstavskriften at kunne betegne Lyden af ethvert Ord eller Stavelse, maatte man allerførst opløse samme i dens enkelte Dele eller Elementer. Disse kaldes paa Græsk στοιχεῖα og defineres af Scholiasten til Dionysios Thrax (Imm. Bekkeri Anecd. Graeca, Vol. II. p. 770) saaledes: στοιχεῖον δὲ ἐστὶν ἢ πρώτη καὶ ἀμερῆς τοῦ ἀνθρώπου φωνή, ἢ φωνὴ ἐγγράμματος ἀμερῆς, ἢ φωνῆς Ἑλληνικῆς φθόγγος ἐλάχιστος. jvf. sammest. p. 773, hvor det Samme udførligere og paa flere Maader udvikles. Hermed stemme og Definitionerne, deraf hos de andre, tildeels endnu langt ældre Grammatikere; saasom hos Aristoteles περὶ ποιητικῆς c. 20 (ed. Du-Val. p. 22): στοιχεῖον μὲν οὖν ἐστὶ φωνὴ ἀδιαίρητος. hos Dionys. Halic. (see nedenf. S. 3); hos Sextus Empir. (πρὸς γραμματικούς c. 5): τὸ γὰρ στοιχεῖον κριτέον μάλιστα, ὅτι στοιχεῖόν ἐστιν, ἐκ τοῦ ἀσύνθετον καὶ μονοποιδὸν ἔχειν φθόγγον, οἷος ἐστὶν ὁ τοῦ \bar{a} , καὶ \bar{e} , καὶ \bar{o} , καὶ τῶν λοιπῶν, blandt hvilke han dernæst og anfører Diphthongerne *αι* og *ει*, hvorom han siger, at deres Lyd ligesledes er ἀπλοῦς καὶ μονοειδής; og at de følgelig ere στοιχεῖα. Som Kjendemerke herpaa anfører han, at en sammensat Lyd ender anderledes end den begynder, en enkelt derimod (ὁ δὲ ἀπλοῦς καὶ ὄντως τοῦ στοιχείου λόγον ἔχων) bliver usforandret fra først til sidst; og da dette er Tilfældet med *αι*, *ει* og *ου*, saa ere disse og στοιχεῖα (hvoraf alt saa strax foreløbig sees, at disse ikke have været vores *ai*, *ei* og *ou*, og at ved διάφθογγος i Græskten ikke skal forstaaes vore Dobbellyd; hvorom nærmere siden). Hiin Scholiastens Definition forklares endvidere af Grammatikeren Theodosius (ed. Goettling. Lips. 1822) saaledes: ἀμερῆς δὲ εἶπε, διότι τὸ στοιχεῖον οὐ μερίζεται, ὡς περ μερίζεται ὁ λόγος εἰς λέξεις (Talen i Ord), αἱ δὲ λέξεις εἰς συλλαβάς, αἱ δὲ συλλαβαὶ εἰς τὰ στοι-

χειῶ τὰ δὲ στοιχεῖα ἀμέριστά εἰσιν. eller som Scholiasten Melampus (Bekk. Anecd. II. p. 773) udtrykker sig καὶ οὐκέτι περαιτέρω οὐ γὰρ δύναται στοιχεῖον (altsaa heller ikke Diphthongerne) εἰς μικρότερόν τι ἐαντοῦ ἀναλυθῆναι κ. τ. λ. Og at man ikke skal forvefle Udtrykket στοιχεῖον med Tegnet derfor, Bogstavet, γράμμα, (Sjændt disse Ord ofte bruges ifleng) bemærker Scholiasten sammesteds: τί οὖν ἐστὶ στοιχεῖον; ἢ ἐκφώνησις og siden: τὴν μὲν οὖν ἐκφώνησιν τῶν στοιχείων ἢ φύσιν τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ἀρχῆς ἐδώρησατο. Στοιχεῖον er altsaa den mindste Lyddeel, hvori en Stavelse kan opløses, og som følgerlig eksisterede førend nogen skriftlig Betegnelse deraf (γράμμα) fandt Sted. Denne Synspunkt er det for det Følgendes Skyld nødvendigt at holde fast ved, saa at man ikke, som nogle af vore nyere Grammatikere gjøre, bygger Lyden paa Betegnelsen (f. Ex. slutter, at *ai* skal lyde *ai*, fordi det bestaaer af *a* og *i*), men Betegnelsen paa Lyden (f. Ex. at man betegnede Lyden *æ* ved *ai*, ligesom i Latinen ved *ae*, fordi den var en Blanding af begge).

Uf Sagens Natur følger isvrigt, at disse Lydelementer (στοιχεῖα) ere enten selvlydende (φωνήεντα) eller medlydende (σύμφωνα), see Dionys. Thrax. (Bekk. II. p. 631), som Thrax angiver dem ved de græske Bogstaver og saaledes omhandler dem under Eet med disse. Dette bemærker og Scholiasten (ibid. p. 772): "περὶ στοιχείου" ἐπιγράμας, οὐ στοιχεῖα εἶπεν εἰκοσι τέσσαρα, ἀλλὰ γράμματα. διὰ τί; ἵνα δείξῃ ὅτι ἄμφω τὰ ὀνόματα τῷ πράγματι ἀρμόζει. jvf. Melampus's Scholier sammesteds S. 773 fg. De medlydende ere egentlig kun de blotte Articulationer af Lyden, som deles i ἡμίφωνα eller de halbd lydende Articulationer λ, μ, ν, ρ, σ, ζ, ξ, ψ (Schol. p. 805 fgg.) og ἄφωνα eller de stumme, som atter falde i tre Klasser, eftersom Articulationen skeer ved Læberne (π, β, φ), Ganen (κ, γ, χ), eller Tænderne (τ, δ, θ), efter Scholiasten i Bekk. Anecd. p. 810 med Læberne, Tungen og Tænderne.

Efter Sprogets Lyd, der saa at sige vare givne Menneffet af Naturen (Bekk. Anecd. p. 773), fulgte nu senere hen de skriftlige Betegnelser paa de iagttagne Lydelementer, og som vare en Opfindelse af Kunsten og kaldtes γράμματα, Bogstaver, i hvilken Betydning, som sagt, ogsaa Ordet στοιχεῖα imellemstunder forekommer, naturlig fordi Lydene og deres Tegn kunne ansees for Eet og det Samme; Dionys. Thr. §. 7: τὰ δὲ αὐτὰ καὶ στοιχεῖα καλεῖται διὰ τὸ ἔχειν στοιχόν τινα καὶ τάξιν, hvilket Scholiasten berigtiger saaledes: τὸ δὲ ἀληθές, ὅτι στοιχεῖον μὲν ἐστὶ ἢ ἐκφώνησις, γράμματα δὲ αἱ εἰκόνες καὶ χαρακτῆρες (τῶν στοιχείων). Eignende Forklaring giver Theodosius p. 2: γράμμα ἐστὶ σημεῖον στοιχείου, ὃ καταλαμβάνεται γραφῆς σχήματι ποῖῳ ἢ ποσῷ

ἤγουν, ὅταν γράφωμεν, προσείπομεν ἂν ταῦτα (ταὐτὰ?) καὶ στοιχεῖα καὶ γράμματα γράμματα μὲν, ὅτι γράφονται στοιχεῖα δὲ, ὅτι ἀναγινώσκονται, κ. τ. λ. samt p. 12: στοιχεῖόν ἐστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐκφώνησις τοῦ γράμματος. κ. τ. λ. Og allerede længe før hedder det hos Dionys fra Halikarnas: *περὶ συνθέσ. ὀνόμ. c. 14* (p. 11 Sylb.) *Ἀρχαῖ μὲν οὖν εἰσι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ ἐνάρθρου φωνῆς, αἱ μὴκέτι δεχόμεναι διαίρεσιν, ἃς καλοῦμεν στοιχεῖα καὶ γράμματα γράμματα μὲν, ὅτι γραμμαῖς τισι σημαίνεται* (hvorfor de og hos Sext. Emp. kaldes *σήματα*), *στοιχεῖα δὲ, ὅτι πᾶσα φωνὴ τὴν γένεσιν ἐκ τούτων λαμβάνει πρῶτον, καὶ τὴν διάλυσιν εἰς ταῦτα ποιεῖται τελευταίαν.*

Disse *γράμματα* eller Bogstaver vare nu hos Grækerne i de ældste Eider ifkun følgende 16: *ΑΒΓΔΕΙΚΛΜΝΟΠΡΣΤΥ*, som man i Almindelighed tillægger Kadmos og deraf kalder *Φωνίκεια* (efter Herodot 5, 59 ogsaa *Καδμήϊα*) *γράμματα*. Heri stemme de fleste gamle Skribenter overeens, og de vigtigste Beviser findes hos Herodot 5, 58. Plutarch, Sympos. IX, *προβλ. γ'*. (ed. Xylandri, p. 738 extr.), Plinii hist. nat. 7, 56; hvorover isvrigt s. Scaligers Digressio de literarum Ionicarum origine i hans Anmerkninger til Eusebii Chronologie, og de andre Skrifter, som anføres af Fischer, animadvss. ad Welleri Gramm. gr. p. 4 sqq. Ligeledes Schol. til Dion. Thr. (Bekk. Anecd. II. p. 780 sq.) og Theodosius p. 1, men som tilskriver Palamedes disse 16 Bogstavers Opfindelse, samt p. 11, hvor det bemærkes: *ἐνρέθησαν μὲν τὰ πρῶτα δεκαεξῖ: ἀλλ' αἱ ἐκφωνήσεις τούτων εἰκοσιτέσσαρες ἦσαν, εἰ καὶ μίπω ἐρρημένοι ἦσαν οἱ χαρακτῆρες*. Lydelementerne vare i Sproget, skjøndt Tegnene først vare sildigere Opfindelse. Og da disse i Forfningen vare færre end der var Lydelementer, saa maatte undertiden eet Tegnet eller Bogstav tilkjendegive flere Lyd. Naar altsaa f. Ex. K er brugt baade for Lyden *κ* og for Lyden *χ*, eller E for baade *e* og *i*, er det ingen Følge, at *χ* i de ældste Eider skulde være bleven udtalt som *κ*, eller *i* som *e*, hvilket er nødvendigt at erindre for deres Skyld, som bruge det Slags Beviser for een fra den nuværende afvigende Udtale.

Da nu derpaa ogsaa Helasgerne, Jonerne og Athenienserne indførte hos sig disse 16 Bogstaver, maaskee med nogle Smaaforandringer, erholdt de ogsaa Navn af *Πελασγικά*, *Ἰωνικά*, *Ἀττικὰ*, eller *τὰ ἀρχαῖα Ἀττικὰ γράμματα*, see Fischer I. c. p. 8. Der næst bleve de efterhaanden først af Palamedes og siden af Simonides forøgede med de 8 øvrige, see Plin. og Schol. Dionys. Thr. II. cc. At dette er skeet senere, har allerede i sig selv den naturlige Grund, at alle Sprogets Hovedlyd allerede ved hine 16 Bogstaver lode sig betegne, og de sildigere Tillagte altsaa kun udgjøre en Forbedring i

Orthographien, i det man derved deels forkortede Betegningsmaaden, deels gjorde Forskjel imellem visse korte og længere Vocaler, som ellers vare betegnede eensdan.

Forkortet blev Betegningsmaaden ved sex af disse nye Tegne, i det man, til at betegne de tre sammensatte Consonantlyd *ps*, *ks*, *sd*, som oprindelig skreves *ΠΣ*, *ΚΣ*, *ΣΑ*, nu opfandt og indførte de tre enkelte Tegne *Ψ*, *Ξ*, *Ζ*; og til at betegne Udspirationen af Læber, Tunge og Ganebogstaver, som ellers blev tilkjendegivet ved et *H* (spir. asper), og skrevet *ΠΗ*, *ΤΗ*, *ΚΗ* (hvoraf Latinernes i de af Græken laante Ord brugelige *ph*, *th*, *ch*), betjente sig af Tegnene *Φ*, *Χ*, *Θ*; hvilket deels kan sees af Indskriptioner, hvorpaa den gamle Skrivemaade endnu findes, deels og bekræftes af Grammatikernes Vidnesbyrd; f. Ex. Theodosius p. 11: *καὶ γὰρ αἱ ἐκφωνήσεις ἐπληροῦντο τῶν δεκαῆς στοιχείων μετὰ τινῶν προσωδιῶν* u. t. l. hvorved egentlig menes, at Bogstavernes Antal forøgedes for at tilkjendegive visse *προσωδία* af de hidtil kun med 16 Tegne betegnede Lydelementer; hvilket sees af de tilføiede Exempler. jvf. Schol. Dion. Thr. i Bekk. Anecd. II. p. 780.

Til Adskillelse af lange Vocallyd fra de korte (*E* og *O*) opfandt endelig af Simonides de to Vocaltegn *H* og *Ω*, som ere dannede, det første af *Η* (tvende Jotaer) med en forbindende Tverstreg, det sidste af *οο* (*ω*) eller *Ο* med en Streg under. At dette var disse tvende Tegns Oprindelse — hvoraf jeg allerede forlængst*) har yttret det Første som en Formodning, den jeg siden efter har fundet stadfæstet af Chieren Stanisł. Belaszi**) — bekræftes fuldkommen af Theodosius (*περὶ γραμματικῆς*, ed. Goettling. p. 3), som udtrykkelig siger: *ὁ Κεῖος Σιμωνίδης ὕστερον τοῦ Παλαμήδους ἐφεῦρεν αὐτὰ (τὰ μακρὰ Η καὶ Ω). Συξεύξας γὰρ δύο ΗΗ διὰ μακρᾶς κεραίας ἐν τῷ μέσῳ, ἐσχημάτισε το Η.***)* Ὁμοίως καὶ δύο ΟΟ συξεύξας (hvoraf Tegnet *ω*) ἐσχημάτισε τὸ Ω μέγα. hvorimod det mangler alt Beviis, naar Andre ville hidlede Figuren af et dobbelt mod hinanden vendt *ΕΕ*, fordi *η* skundom er en Sammentrækning af *εε*, eller omvendt opløses dertil, f. Ex. *δῆλον* til *δέελον* (see Schol. i Bekk. Anecd. II. p. 797), eller fordi der paa den amykleiske Indskrift hos Fourmont forekommer *ματεεε* for *ματηε*; men som altsammen intet beviser om hiin Skrivemaade af to modvendte *ΕΕ*,

*) See mit Program, om en sikker begrundet Beviismaade for det græske Sprogs rigtige udtale. 1824, S. 12, Num.

**) Diss. de literarum græcar. pronuntiatione. Romae 1751, p. 52.

***) Jvf. Verset af Euripides hos Athenæus X, c. 80: *πρῶτα μὲν γράμματα δύο ταύτας διεργγεῖ δ' ἐν μέσῳις ἄλλ' ἑμῖα.* (ed. Schweigh. Vol. 4. p. 165).

der ikke vides at forekomme nogensteds, uden det maaſkee ſkulde være i *βασρογηδόν*-Skriften, hvor de dog i ſaa Fald ikke kunne have ſtaaet ſammen, men hver i ſin Linie, da det bagvendte *Γ* maa have havt ſin Oprindelse deraf, at Linien, hvori det ſtod, gik fra Høire til Venſtre; for ikke at tale om Uſandsſynligheden af, at i denne Sammentrækning baade den øverſte og den nederſte Streg af *E* ſkulde være bortfalden, da omvendt Udſpirations- tegnet *H* er deelt i *I-I*. Og at ikke heller Oploſningen af *η* til *εε*, eller Sammentrækningen af *εε* til *η*, eller en gammel Skrivemaade med *εε* bevifer noget, er klart deraf, deels at ſelv *E* (ſom vi ſiden nærmere ſkulde ſee) udtales baade ſom *i* og *e*, dets Forlængſe ſom *i* alſaa meget vel kunde udtrykkes ved dobbelt *I*; deels *εε* ogſaa, og endnu oftere, ſammentrækkes til *ει*, eller omvendt *ει* opløſes til *εε*, ligesom paa ſamme Indſkrift *Αυδαμεια* for *-μεια*, hvilket *ει* uimodſigeligentid altid er bleven udtalt *i*, det ſamme alſaa efter Analogien maa i ſamme Tilfælde have fundet Sted ved *η*. Og lægger man nu hertil alle de Grunde, hvormed det nedenfor nærmere ſkal worde beviift, at det ved *η* betegnede *σοιχείον* var *i*, ſaa beſtyrker det end mere den af Theodoſius fremsatte Mening om Tegnets Oprindelse af *II*, ligesom denne og omvendt nu giver os Grunden, hvorfor *H* oprindelig, ligesaa vel ſom i de ſidſte 1800 Aar, har betegnet denne Lyd og ingen anden.

Efter Andres Mening er dette Vocaltegn opſtaaet af Mandetegnet *II*, hvilket atter menes at have havt ſin Oprindelse af det hebraiſke *ח*, fordi det ikke allene ligner ſamme i Figuren, men endog i Bogſtavrækken har omtrent ſamme Plads (d. e. den 8de, *H* den 7de), og da ſom Taltegn begge tilkjendegive Tallet 8. Saa ſandsſynligt end imidlertid dette er, ſaa gjelder det dog nok kun om Oprindelsen til Mandetegnet *H*, hvormed det hebraiſke *ח* i Udtalen kan have havt nogen Lighed, neppe derimod om Oprindelsen til Vocalen *H*, hvis Udtale ikke synes at have havt noget Slægtskab med den hebraiſke Conſonants, og hvis Plads i Bogſtav- og Talrækken rimeligen lader ſig forklare deraf, at dets Betegnelse blev den ſamme ſom Mandetegnets, ſom ophørte at bruges, da *H* kom til at gjælde for Vocalen *η*. Hvorledes dette kan være gaaet til, og hvoraf det kommer, at, hvad der førſt var Mandtegn, ſiden ſees ſom Vocal, er et Spørgsmaal, ſom vi nu vil ſe forſøge at beſvare. Vel synes det af ſaadanne Steder, ſom Athenæi Dipnoſoph. IX, 57, p. 471 Schweighæus. *οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦ Η στοιχείου τυπώσασθαι τοὺς παλαιούς τὴν δασείαν*, og Schol. Dionys. Thr. p. 780: (*ἤν δὲ τὸ παλαιὸν σύμβολον τῆς δασείας τὸ παρ' ἡμῶν νῦν Η*, og fremdeles *ἢ τότε* (nemlig da *H* begyndte at bruges ſom Vocal) *δασεία, ἐμῆθη εἰς δύο κατὰ κάθετον καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῆς μέρος (E) τῆς δασείας ἐστὶ τὸ σιμῆιον, τὸ δὲ δεύτερον (-I) τῆς ψιλῆς*, at

bevist, at det var Tegnets Udtale, der havde forandret sig og var gaaet over fra en blot Adspiration til en virkelig Vocallyd. Men deels maatte saa heraf følge, at alle de Ord, hvori samme forekom, maatte have forandret deres Lyd, og vi havde selvsagt her samme ukritiske Formodning, hvorpaa det hele erasmiske Udtalesystem er bygget, hvorefter i alle Ord Lyden ai skulde være gaaet over til æ; ei, oi, æ eller e, og y til i; au og eu til af og ef; b, g, d, til v, gh, dh, kort det hele græske Sprogs Udtale være aldeles omstøbt, og intet Ord, hvori disse Lyd forekom, skjøndt paa Papiret uforandret, mere skulde lyde som i Oldtiden; og det uden at man dog kan historisk paaavise enten Tiden, naar Forandringen er skeet, eller et eneste sikkert Vidnesbyrd for at den nogensinde er skeet. Dog ikke det allene, men selv Brugen af Tegnet *H* modbevise denne Hypothese om dets forandrede Lyd, da i Almindelighed hverken Vocalen *η* forekommer der, hvor de ældste Græker havde Mandetegnet *H* (f. Ex. *III*, *KH*, *TH*), eller de Steder, hvor den forekommer, f. Ex. inde i Ordene, ere af den Natur, at der fordom kan have været enten stærk eller svag Adspiration, men meget mere Vocalen *H* allevegne kun er traadt istedetfor Vocaltegnene *E* eller *I*. Derimod stemmer det saavel med ovennævnte Athenæi og Scholiastens Ord, som med Theodosii Mening om Tegnets Oprindelse af *II*, samt overhovedet med alle Vidnesbyrd om Sagen hos de Gamle, naar vi antage Ligheden af Mandetegnet og Vocalen *H* for blot tilfældig, saafom hver havde sin Oprindelse, hvorefter det da var naturligt, at, naar man begyndte at bruge det af to *II* dannede Vocaltegn man da, for ikke dermed at forvekle Mandetegnet af samme Figur, ophørte med dets Brug, og, især da det ogsaa var to Slags, det stærkere og det svagere, delte det i de ovennævnte to Halvdele. Og saaledes kunde det meget vel hedde hos ovenanførte Grammatikere, at det nuværende *H* fordom var Tegn for Adspirationen, uden at deraf skulde følge, at hiint var opstaaet af dette, ligesaa lidt som andre Bogstaver, der i den ældre og nyere Skrift have samme Form, f. Ex. σ og μ (*M*), γ og λ (*A*), ere opstaaede af hinanden.

At *H* og *Q* ere Forlængelser af *E* (der, som vi nedenfor skulle see, ogsaa ofte lød som *J*, og forlænget altid klang i Grækernes Mund saaledes) og *O*, og senere indførte, end de øvrige nytilkomne Consonanttegn, er klart, ikke blot af Grammatikernes Beretning, som tillægge Simonides, der levede fra 55de til 78de Olympiade, sammes Opfindelse, men endog af de ældre Indskrifter, hvoraf vi allene ville anføre den mærkelige, som Boeckh, der sætter den imellem 63de og 66de Olymp. meget sandsynligen læser saaledes: *EN MEΣOI* ($\mu\epsilon\sigma\omega$) *TE ΘΠΙΕΣ* ($\Theta\pi\iota\varsigma$) *TE KAI AΣTEOΣ*, *ANEP*, *OO* ($\omicron\theta'$) *HEPMEΣ* ($E\pi\mu\eta\varsigma$). Corpus inscriptt. græcar. Fasc. I. p. 31—33. Her

finde vi endnu *E* og *O* før *H* og *Ω*, samt *H* som Abspirationstegn, skjøndt der allerede forekommer *Θ*. Og saaledes have alle Indskrifter før Simonides Tid *O* istedetfor *Ω*, og *E*, *EE*, *I*, eller *EI* istedetfor *H*. Men at disse lange Vocaler ikke ere indførte i den attiske Skrift førend over et halvt Seculum senere, under Euclidese's Archontat, som man ansætter til 94de Olymp. 2det Aar, er almindelig antaget hos de Gamle. Plutarch i Aristideses Levnet R. 1 (p. 319) omtaler som en bekendt Ting τὰ γράμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην ὄντα γραμματικῆς, og Schol. til Euripidis Phoenissæ 688 gjør i Anledning af Læsemaaden σοὶ ἐκγονοὶ for τῶ ἐκγόνω følgende Bemærkning: γέγονε δὲ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀμάοτημα' ἐπ' (Salmas. vil læse πρὸ, men Walckenaer, nærmere ved ἐπ, ἔως) ἀρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Εὐκλείδου, μήπω τῶν μακρῶν εὐρημένων, τοῖς βράχεσιν ἀντὶ μακρῶν ἐχρῶντο, τῶ *I* (Walcken. retter dette efter Salmasii Forslag til *E*, men uden tilstrækkelig Grund, da *I* ogsaa forekommer for *H*, ligesom dette ogsaa har sin Oprindelse deraf. Maittaire og Cishull beholde her *I*) ἀντὶ τοῦ *H*, καὶ τῶ *O* ἀντὶ τοῦ *Ω*. ἐγραφοῦν οὖν τῶ δῆμῳ μετὰ τοῦ *I* δῆμοι.*). Hermed stemmer og Stedet i Platos Kratylós (p. 300 Bipont.): οἶσθα, ὅτι οἱ παλαοὶ οἱ ἡμέτεροὶ τῶ ἰῶτα καὶ τῶ δέλτα εὖ μάλα ἐχρῶντο· καὶ οὐχ ἥμισυ αἱ γυναῖκες, αἵπερ μάλισα τὴν ἀρχαίαν φωνὴν σώζουσι. νῦν δὲ (paa Platos Tid, under og strax efter Euclid's Embedstid) ἀντὶ μὲν τοῦ ἰῶτα ἦ ε,**) ἦτα μεταστρέφουσιν, ἀντὶ δὲ δέλτα ζῆτα, ὡς δὴ μεγαλοπρεπέστερα ὄντα. Οἷον οἱ μὲν ἀρχαιότατοι ἰμέραν τὴν ἡμέραν ἐκάλλον, οἱ δὲ ἐμέραν· οἱ δε νῦν, ἡμέραν (o: med lang Begyndelsesvocal);

*) Vel anmærker Walckenaer, at *H* allerede før maa have været bekendt i Athen, saasom Euripides, som døde fire Aar før Euclidese's Archontat, i Verset hos Athenaus (Dipnos. X, c. 80 Schweigh.) anfører Navnet *Θησεύς*, hvis andet Bogstav beskrives saaledes: τὸ δεύτερον δὲ πρῶτα μὲν γραμματὶ δύο· τὰυτας διεῖργει δ' ἐν μέσαις ἄλλη μία, hvorfor han mener, at Ordene μήπω τῶν μακρῶν εὐρημένων ere vægte og af en nyere Haand. Men deels behøve disse Ord vel ikke at urgere's saa bogstavelig og kun at forstaaes om, at de lange Vocaler den Tid endnu ikke vare almindelig indførte; og deels kan *H* ogsaa gjerne have været Attikerne noget tidligere bekendt og af Euripides anført, inden det blev ordentlig optaget i det attiske Alphabet, hvilket, efter Suidases Beretning, først skeede efter Archinouse's Foranstaltning, da Euclid's var Archont.

**) At dette maa interpungeres saaledes, og ikke, som hos Bipontineren, Ordene ἦ ε τages til det Følgende og læses ἦ ε ἦτα, er klart saavel af Exemplet, at af de Gamle Kogle kaldte Dagen ἡμέραν, Andre ἐμέραν (hvilket Bip. eller Ficinus atter oversætter urigtigt), men de Nuværende ἡμέραν; som og af den angivne Marsag ὡς δὴ μεγαλοπρεπέστερα ὄντα (d. e. længere og klarere), hvilket aldrig siges eller kan gjælde om ε, der ikke regnes iblandt μέγαρα γράμματα, men tvertimod, som kort Vocal, iblandt καχύφωνα hos Dionys. fra Halic. περὶ συνδ. ον. γ. jvf. Disputen imellem Herodian og hans Fader Apollonius om, hvilken der er kortest af de to korte ε og ο (Bekk. Anecd. p. II. p. 798 sqq.)

hvoraf det er indlysende, at η er traadt ligesaabel istedetfor ι som for ϵ , samt og, at denne Forandring var indtraadt i Platos Tid.

Saaledes var da det græske Alphabet ved Tillæg af tre dobbelte og tre adspire-rede Consonanttegn samt tvende lange Vocaler til de oprindelige 16 Tegne, fuldendt og bragt til det Antal af 24 Bogstaver, hvoraf det til den Dag i Dag bestaaer. Vil man imidlertid sætte en Bogstavskrifts Fuldkommenhed deri, at den for enhver enkelt Lyd maa have eet bestandigt Tegn og ikke flere, samt i Betegningsmaaden stedse være aldeles consequent, da besidder den græske Orthographie ligesaa lidt, som de fleste andre Sprog, denne Fuldkommenhed, i det den deels for nogle Lyd mangler det enkelte Tegn, som den har for de andre, og saaledes f. Ex. maa betegne Lyden α ved Sammensætning af de to Vocaler ai , ligesom Latinerne ved ae , og u ved ou ; deels kun ved de to Vocaler η og ω udtrykker Quantitetsforskjelligheden og derimod ved de tre andre a , i , v , betegner baade kort og lang Lyd paa een Maade; deels endelig undertiden ved flere Tegne tilkjendegiver een og samme Lyd, f. Ex. den meget omtalte J -Lyd, paa mange Maader, eller α baade ved ai og ϵ ; for ikke at tale om, at et Sprog Alphabeth ikke kan være fuldkommere, end Sproget selv er, eller udtrykke flere og andre Lyd, end dette selv har. Har dette f. Ex. ikke langt E eller vore Diphthonglyd, saa har dets Skrift heller intet Tegn derfor. Hvorfore de slutte aldeles falsk, som under Forudsætning af en, efter deres Idee fuldkommen, Betegningsmaade ville fastsætte en Udtale for det græske Sprog, hvor hverken een Lyd skulde være betegnet paa flere Maader, eller tvende Bogstaver skulde være forenede for at betegne en enkelt Lyd. Thi deels er den græske Retkrivnings Bestemmelse ikke een Mands, een Tids, eet Steds Verk, som kunde fra først af være consequent grundet paa de samme Principer, og deels er det, ligesom i andre Sprog, ikke blot Lyden, men ofte og Etymologie, Analogie, o. d., hvortil man i Betegningen har taget Hensyn. Saaledes, for at blive ved det ene Exempel, brugde den ældste Tid det ene Tegn E baade som e og som i , hvorimod Andre hyppigere betegnede denne sidste Lyd ved I ; fremdeles betegnede Nogle den forlængede Lyd af det for e og i gjældende E ved EI , andre ved H , eller i visse Ord ved det ene, i andre ved det andet af disse Tegne; og mangfoldige historiske Beviser godtgjøre, som vi nærmere skulle see, at begge have været udtalte som J ; saaledes endelig gif Stammeordets u eller v (F), som udtryktes snart ved O , snart ved Y , i afledte Ord over til et i , og blev derfor efter Etymologien skrevet oi eller vi , ogsaa blot v . Alle lode de som J , men bleve af forskjellige Grunde eller efter den første Skrivners Godtbefindende, skrevne snart paa den ene,

snart paa den anden Maade, og Skrivebrugen beholdt da i hvert Ord, hvad der eens gang var antaget d. e. den Form, hvorunder Ordet nu eens gang var bekendt.*)

Dog derom nærmere siden. Her maae vi endnu først, inden vi forlade det Allmindelige om de græske *στοιχεῖα*, ogsaa i Allmindelighed omhandle dem, som skrives med tvende Vocaltegn eller Diphthongerne. At disse, ligesom endnu stedse hos vor Tids Grækere, vare blot enkelte Vocallyd, og ikke, som en Misforstaaelse af Navnet *δίφθογγος*, og den Betydning, der gives samme i vore nyere nordiske Sprog, samt Betegningen med to Vocaler, har forledt vore nyere græske Grammatikere til at troe, tvende hver for sig hurtig efter hinanden udtalte Vocallyd, f. Ex. ai, ei, oi, sees af saa mangfoldige historiske Beviser, at derom ingen Tvivl kan være; saasom:

1. Af deres hyppige Forveksling med ligelydende enkelte Vocaler, ikke blot i Codices af Autores, men endog paa ældgamle Indskrifter, hvor *AI* forveksles med *E*, *EI* med *I* og *H*, *OI* med *I* og *T*; *O* bruges for *OT* og dette altid staaer som *u*; *At*, *Ht*, *Ot* miste deres *t*; og *AT*, *ET* have deres *T*, ikke som Vocal *u* (hvilket skrives *άου*, *έου*), men forveksle det med Consonanten *β* eller det æoliske *F* (et Slags *v*), eller derved betegne Latinernes *v*, der og omvendt staaer for dette *v*, eller miste det reent, saasom i *άτάρ*, *έκκλος*, *φάσκω*, for *άυτάρ*, *έκκλος*, *φάσκω* o. d. Nummet forbyder her at anføre Exempler, men de kunne findes i Mængde i Inscriptionssamlingerne af Osann, Boeckh, Deco o. fl. i Wetsteens og Liskovius's Skrifter om den græske Udtale, Dawes miscell. crit. o. fl. Og det samme bevise de mange hos Homer o. A. blot i Quantitet og Skrivemaade forskjellige Ord, *είδον* og *ἴδον*, *εἶκελος* og *ἴκελος*, *λοιγός* og *λυγός*, *λάβρος* og *λαῦρος*, de ovennævnte *άτάρ* og *άυτάρ* &c. *Λαβίδ* og *Λαυίδ*, o. s. f. Thi vilde man end paastaae, at i disse sidste Ord en forskjellig Udtale, ei blot en forskjellig Orthographie, har fundet Sted (hvilket dog slet ingen Sandsynlighed har), saa kan det dog ingenlunde være Tilfælde i de forstnævnte Forvekslinger, som allene kunne være opstaaede deraf, at een og samme Lyd skreves med to forskjellige Tegn, f. Ex. *νίκος* for *νεῖκος*, *πέιονα* for *πίονα*, *κῆ* for *καί*, *παιδίον* for *πεδίον*, *ΠΣΟΙΚΗΕ* for *ψυχή* o. s. f.

*) Hvor intetstgørende og af Luften grebne de Indvendinger ere, som man stundom anfører om Foranderligheder af Sproggenes Udtale, blandt hvilke især den Græske skal have været samme underkastet, har jeg nylig søgt at vise i et Svar til Kirkeraad Dr. Matthiä, som med Første vil findes i Seebores Archiv, ligesom og at gjendrive de Slutninger, der af samme Forfatter gjøres fra fremmede Nationers Invasioner i det østromerske Rige til Forandringer i det græske Sprogs Udtale og Retkrivning.

2. Af deres *Quantitet* og *Elision*, da de, især *ai* og *oi*, ofte baade i Midten og Enden bruges korte (s. Epigners Anweis. 3. griech. Prosodie §§. 22 og 25), hvilket allerede deres *Accentuation* viser (s. Ex. *γίγνομαι, τῆπιτοται*), og hos Digterne ofte endog reent opsluges (s. Ex. *βούλομ' ἐγώ*), hvilket ikke kunde have fundet Sted, hvis de havde været udtalt dobbelte. Jvf. Minoïdes Mynas Calliope ou traité sur la véritable prononciation de la langue grecque. Paris 1825 p. 99, som blandt Andet i Henseende til *ui* i *γυιας* anfører den Bemærkning af Tzezes til Eufophron v. 158: τὸ γὰρ γυι, κἂν ἰ προσγεγραμμένον ἔχη, ὅμως βραχὺ ἔστι διὰ τὴν σύγκρισιν τῶν γωνηέντων κατὰ χασμῶδιαν. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα κοινὰ συλλαβαί.

3. Af den *Diæresis*, som i Eurskiftisten tilkjendegives ved et *Trema*, saa ofte det ikke er *Diphthong*, men to særskilte *Vocallyd*, saaledes som i vore *Diphthonger* *ai, ei, oi*, der i Græfken ansaaes for to Stavelser og vare brugelige i den æoliske *Dialekt*, s. Ex. *μαῖα* for *μαῖα* (*Mæa*), *κοῖλον* for *κοῖλον*, *ἔια* for *εῖα*; ligesom hos *Ionerne* det adskilte *ηῖ* for *ei*. Da nu *Diphthongerne* ere det *Modfatte* heraf, saa kunne de ikke være disse *Dobbeltlyd*, men kun enkelte. Thi at *Forskjellen* ikke bestod i en lidt meer eller mindre hurtig *Udtale* af samme *Lyd* (saasom *a:i, ai* eller *aj*), vises klart af *Wetsteen* (oratt. apol. pro genuina l. gr. prononciatione, Amst. 1681. p. 79 sq.), ligesom det og er indlysende af følgende *Steder*: hos *Festus* (de verbor. signif.) "Æ syllabam antiqvi græca consuetudine pro *AI* scribebant, ut aulai, pictai, musai." og hos *Priscian*, som, efter at have viist *Diphthongnaadnets* *Opriindelse* af *φθόγγοι* (ex duorum sonorum comprehensione, hvorom jvnfør nedenfor S. 14, No. 11), oplyser *Sagen* ved følgende *Exempel*: Æ quando a Græcis per *διαίρεσιν* profertur, secundum Græcos (paa græsk *Wiis*) per *A & I* scribitur, ut aulai, pictai. Her nævnes nu *Lyden* *Æ* som enkelt *Vocallyd*, selv i Græfken, hvor det kun af dens *Diæresis* kan kjendes at den bestaaer af *A* og *I*; men skulde den uadskilt være bleven udtalt *ai*, maatte *Priscian* have udtrykt sig ganske anderledes og ikke have brugt det latinske *Navn* *Æ*. At udtale hver *Vocallyd* for sig, enten det skeer hurtigt eller langsomt, hedder hos de græske *Grammatikere* *διαίρειν τὴν δίφθογγον*, og er netop det *Modfatte* af det, de kaldte *δίφθογγος* (en med to *Vocaler* skreven, altsaa to *Vocaler* sammensattende *Enkeltlyd*). Saaledes fortæller *Slycas* (annal. 4 p. 284) at da den uvidende *Patriarch Nikitas* engang, ved at skulle oplæse *Doget* af *Evangelierne*, havde istedetfor κατὰ Ματθαῖον (*Matthæon*, som det idetmindste dengang almindelig udtaltes) læst κατὰ Ματθαίων, havde een af de *Omstaaende* raabt til ham: μὴ διαίρει τὴν αἰ δίφ-

σογγον (adskill dog ikke Diphthongen æ). Og at Diæresis ikke forudsætter samme Lyd for Diphthongen, som for de adskilte Vocaler, beviser Grammatikeren Tryphon, der til Exempel paa sin Definition: *διαίρεσις ἐστὶ συλλαβῆς ἀνάλωσις, ἢ διάστασις εἰς δύο*, anfører ikke blot Exemplerne *παῖς ἀπὲ παῖς, κόϊλον ἀπὲ κοῖλον*, men endog *βέλεος ἀπὲ βέλουσ*: hvoraf sees, at i Diæresis ligesaa lidt, som i Contraction eller Synizesis, hvoraf den er det Modsatte, Lyden nødvendig behøver at være den samme, som ellers.

Men især viser sig 4. saavel denne Forskjel imellem Diphthongerne og adskilte Vocaler, som overhovedet Betydningen af Navnet Diphthong, ved Sammenligning med det latinske Sprog, hvor ikke blot dette Navn ogsaa bruges om de dog enkeltlydende *ae* og *oe*, uden at dog der Noget er faldet paa at ville gjøre en dobbelt Vocallyd af dem, samt disse svare saa ganske til de græske, at man i Latineu stedse udtrykker *ai, ei, oi* ved de enkeltlydende *ae, i* eller *e, i* eller *oe*; (f. Ex. *Αἴγυπτος* Ægyptus, *Νεῖλος* Nilus, *δαίμων* daemon, *Φόκος vicus, οἰκονόμος* oeconomus)* men endog den græske Diæresis paa æolisk Viis udtrykkes *aj, ej, oj*, ligesom igjen disse tre latinske Dobbellyd ved *ai, ei, oi*, f. Ex. i *Γαῖος* Cajus, *Πομπήιος* Pompejus, *Βοῖοι* Boji, hvor de ikke ere Diphthonger, men adskilte Vocaler, ligesom hos Poeterne *Τρωῖοι, Ἀργεῖ, ληῖ, ἐῖ, κοῖ* hos Aristoph. og altsaa bevise, at Græskens adskilte Vocaler og vore Diphthonger *ai, ei, oi*, ere det samme, saa at man altsaa faaer følgende særskilte Arter af de ved to Vocaler betegnede Lyd:

a) Diphthongerne *ai, ei, oi*, Latinernes *ae, i, oe* eller *i*;

b) de adskilte Vocaler *ai, ei* eller *ei, oi*, Latinernes *ai, ei, oi*,

hvilke derimod efter den sædvanlige erasmiske Udtale aldeles forveyles. Dertil kommer

5) Quintilians Forklaringer, som, inst. or. 1, 7, 18 siger, at Stavelsen (Diphthongen) *ae* (sædvanlig læses her *ai*, men urigtigt, da det er latinsk Orthographie, her omtales), hvis andet Bogstav til hans Tid skreves med *e*, blev af de Ældre skrevet forskjelligt, ved *a* og *i*; af Noгле bestandig, som hos Grækerne, af Noгле kun i Gen. og Dat. sing. men ikke i Nom. plur. hvor man skrev *ae*. Heraf er det klart, at Forskjellen kun er orthographisk, Lyden for begge derimod eensdan *æ*, og følgelig i

*) Og at selv det latinske *oe* var en af Græskens *oi* laant Betegningsmaade for *i*, ligesom *ei* af *ei*, viser det gamle pilumnoe poploe (for pilumni populi) i de Saliariske Vers, og oloes for ollis eller illis, see Festus l. c. (under aboloes), som allene sætter Forskjellen deri: *antiqui enim literam (l) non geminabant*, altsaa vel vilde have bemærket, om der i *oe* havde været nogen Forskiel fra *i*.

Græfken, hvormed her gjøres Sammenligning, ligesaa. Og det samme bevises *ibid.* S. 15 ihenseende til *ei*, som Lucilius hød, "eadem ratione, quæ Græci *ei*," at skrive naar *pueri* var Plural, eller i Dativerne *mendaci furique*; hvorom Quint. bemærker: *quod quum supervacuum est, quia i tam longæ quàm brevis naturam habet, tum incommodum aliquando; nam. iis præcipue, qui ad legendum instruuntur, etiam impedimento erit, hvoraf altsaa følger, hvad og af andre Beviser er aabenbart, at ei ifftun var Betegnelse paa langt i.*

6. Af mangfoldige Steder hos de Gamle, f. Ex. hos Kallimachos *ἔχει* (*echi*) som Echo af *ναίχι* (*naechi*), og allerede i det 6te Aarh. f. Chr. Esops Spørgsmaal *τί σε λέει ὁ κῆνος*; hvilket de Indtrædende forstode som *τίς ἐν εἰ, ὃ κῆνος* (s. Liskovius p. 65); samt i det 4de, Diogeneses Ordspil om Badetyven, som nok *ei* kom *ἐπ' ἀλειμάτιον*, med *ἐπ' ἄλλ' ἰμάτιον*, hvori Vittigheden just bestaaer i Ordnes fulde Lydslighed; fremdeles af Ciceros Beretning, at *Kavernæ* klang som *cav* (*cave*) *ne eas* (Cic. de divin. II, 40), og *βίβει* som *bini* (Ep. fam. IX, 22); af Dion. Cassii Beretning om de to Sulpicier, som Nero lod dræbe, fordi deres almindelige Tilnavn *ποιητικοί**) lod som *Πυθιοί* (Nero c. 18); af Strabo, som i sin Geographie skriver *Macri campi* og *Festi* ved Rom *μακροὶ κάμποι, Φῆστοι, Prænestini Πρενεστῆνοι, Ligeris Αἰήγηρ, Liris Αἰίγης, Pisæ Πείσαι* o. s. f. af hvilket alt det sees, at Diphthongerne vare blot enkelte Lyd, *ei* som *i* og *v*, *ai* som *æ*, *oi* som *i* og *v*, *av* som *av*, aldeles som Grækerne endnu udtale disse Diphthonger og overeensstemmende med hvad de øvrige Beviser godtgjøre.

7. Af de 70 Fortolkere, og den syriske Oversættelse af det N. T. der ligeledes give, de første det hebraiske lange *e* ved *ai*, *i* ved *ei*, *av* ved *av*; og den sidste *ai* ved det syriske *e*, *ei* ved *i*. Ex. see hos Wetsteen og Liskovius.

8. Af de mangfoldige Sammenligninger af Ord, der blot i Orthographien ere forskjellige fra hinanden, som findes hos Basilus M. i hans *ἑρωτήματα γεωμ.* hos Moschopolus *περὶ σχεδῶν*, og allerede i det 2det Aarhundrede hos Herodian i hans *Ἐπιμερισμοί*, hvor der i en utallig Mængde Ord nøiagtigen distingveres, naar E-Lyden skal skrives med *ε* og naar med *αι*, eller naar der til at betegne F-Lyden skal bruges *ι*, *η* eller *υ*, og naar *ei*, *oi*, *η*; hvilket alt umuligen kunde have fundet Sted, naar Diphthongerne *ai*, *ei*, *oi*, havde været udtalte, som hos os, hvor *ai*, *ei*, *oi*, jo

*) s. Keimari Anmerkning om Ligheden af OE og T o. d. hvori henvises til andre Philologer, og selv til det bekjendte *λομῶς* og *λιμῶς* i Thucydids II, 54.

ingenlunde kunde forveyles med æ, e eller i, altsaa ei heller behøvede at adbares mod saadan Forveyling, eller at bemærkes, i hvilke Ord det ene, og i hvilket det andet Bogstav skulde bruges. Ja Moschopolus nævner endog (p. 4) følgende ἀντιστοιχία d. e. mod hinanden svarende korte og lange Vocaler og Diphthonger af eens Lyd, eller, som Passow i sit Lexicon rigtig forklarer ἀντιστοιχία: "Sehung eines Buchstaben statt des andern." Τέσσαρες εἰσιν ἀκολουθίαι τῶν ἀντιστοιχῶν

ἡ	διὰ	τοῦ	ὀ	μικροῦ,	ἢ	ἀντίκειται	ἢ	διὰ	τοῦ	ω	μεγάλου.
-	-	-	ε	ψιλοῦ	-	---	-	-	-	αι	διφθόγγου.
-	-	-	ι		-	---	-	-	-	η ἢ	ει διφθόγγου.
-	-	-	υ		-	---	-	-	-	της ο	και ι διφθόγγου.

9. Af samme Beskaffenhed ere Eustathius's Parichæser (Lydsliigheder), hvoraf det sees, at ikke blot η Lød aldeles som ι (hvorom nærmere nedenfor), men at der endog, ligesom i Nygrækken, aldeles ingen Forstjæl var imellem η, υ, ει, οι, υι, i Ordene ἦβην og ἴβιν, μύλη og μήλοψ, εἶτοι og ἦτοι, ἔδεισαν og ἔδησαν, μεῖνα og μῆνες, υἱος og εἶος, εἶος og εἶοῦ, ἦτοι og ἴτος, v. desl., see Wetstein p. 154 sqq.

Dog foruden disse, som tildeels ere bekendte, stjændt ikke altid nok paaagtede, gives der endnu hos de gamle Grammatikere adskillige særdeles vægtige Beviser for disse Enkeltlyd af Diphthongerne, og hvoraf det er klart, at de ei hos de Gamle have havt nogen anden Udtale, end den, der endnu hersker hos Nygrækerne. Blandt disse Vidnesbyrd sætte vi øverst, som allertydeligst og aldeles uimodsigeligt:

10. Sextus Empiricus (πρὸς γραμματικούς, c. 5): καὶ ἀναστρόφως ἔσεσθαι τινα φασὶν ἐνιοὶ τῶν φιλοσόφων πλείονα στοιχεῖα, διάφορον ἔχοντα δύναμιν τῶν συνήθως παραδιδόμενων οἷον τὸ αἰ, καὶ τὸ οὔ, καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶ φύσεως. Τὸ γὰρ στοιχεῖον κριτέον μάλιστα, ὅτι στοιχεῖόν ἐστιν, ἐκ τοῦ ἀσύνθετον καὶ μονοποιὸν ἔχειν φθόγγον οἷός ἐστιν ὁ τοῦ α, καὶ ε, καὶ ο, καὶ τῶν λοιπῶν. Ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ αἰ καὶ εἰ δίφθογγος (den med to Vocaler skrevne Lyd æ og i) ἀπλοῦς ἐστὶ καὶ μονοειδῆς, ἔσται καὶ ταῦτα στοιχεῖα. Τεκμήριον δὲ τῆς ἀπλότητος καὶ μονοειδέας τὸ λεχθησόμενον. Ὁ μὲν γὰρ σύνθετος φθόγγος (som ai og ei altsaa ikke ere) οὐχ, οἷος ἀπ' ἀρχῆς προσπίπτει τῇ ἀσθήσει, τοιοῦτος ἄχρι τέλους παραμένειν πέφυκεν, ἀλλὰ κατὰ παράτασιν ἐτεροιοῦται ὁ δὲ ἀπλοῦς καὶ ὄντως τοῦ στοιχείου λόγον ἔχων, τοῦναντίον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβολός ἐστιν. Til Exempel anføres nu Stavelsen ρα, som ender anderledes end den begynder, altsaa ikke er et στοιχεῖον. Herimod sættes Følgende: εἰ δὲ τὸν τοῦ αἰ φθόγγον λέγοιεν, οὐδὲν ἔσται τοιοῦτον ἄλλ οἷον ἀπ'

ἀρχῆς ἔξακολουθεῖται τῆς φωνῆς ἰδίωμα, τοιοῦτον καὶ ἐπὶ τέλει ὥστε στοιχεῖον ἔσται τὸ $\bar{αι}$. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ $\bar{ει}$ φθόγγος (faldes andetstedes ofte ἢ $\bar{ει}$ δίφθογγος), καὶ ὁ τοῦ $\bar{ου}$ μονοειδῆς καὶ ἀσύνητος καὶ ἀμετάβολος ἔξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους λαμβάνεται, ἔσται καὶ οὗτος στοιχεῖον. Her hedder det nu udtrykkelig, og uden at nogen anden Fortolkning er mulig, at α , ϵ , \omicron , og alt hvad der er af lignende Art (altsaa vel og Diphthongen \omicron) ere, ligesaa vel som α , ϵ , \omicron , og de øvrige Vocaler, blotte στοιχεῖα, (d. e. som vi ovenfor have viist, enkelte Vocallyd, ligesom vort α , i , u), hvis Lyd, i hvor lang den end udholdes, fra først til sidst bliver uforandret den samme; hvorimod en sammensat Lyd (σύνητος φθόγγος, d. e. en Ikke-Diphthong) ikke endes saaledes, som den begynder, hvilket er Tilfældet med de erasmiske Lyd, $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$, som i Græfken derfor skrives $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$, og just derved adskilles fra de græske Diphthonger, hvilke man kun ved en Misforstaaelse af dette Navn tænker sig at være vort $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$. At dette nemlig er Tilfældet, bevises endvidere

11. af Scholiasten til Dionysius Thrax (i Bekkeri Anecd. gr. II, p. 803), som giver følgende Forklaring paa Navnet Diphthong: *Δίφθογγοι λέγονται, ἐπειδὴ ἐκ δύο φθόγγων συνίστανται φθόγγοι δὲ καλοῦνται κατὰ μουσικὸν λόγον τὰ γράμματα*. Heraf sees nu, at φθόγγος ikke blot betyder Lyd, saa at δίφθογγος nødvendig maatte betyde en Forbindelse af tvende i een Stavelse særskilt hørte Lyd (hvor desuden Ordet særskilt slet ikke ligger i Benævnelsen, der ligesaa godt kunde gjælde om Lyden α , hvori α og ϵ ere forenede, ja endog om δίφθογγοι κατ' ἐπιγράμματα, hvor den ene Vocallyd overdøver den anden), men ogsaa Lydsbetegnelse, Bogstav; eller her Vocaltegn, saa at δίφθογγος ikke er andet, end een ved tvende Vocaltegn (tvende Bogstaver) udtrykt eller skreven enkelt Vocallyd, og altsaa, som Wetsteen p. 81 rigtig bemærker, Digrammi facile appellari possent, dummodo antiquitas diphthongorum nomen iisdem non imposuisset. Det Samme indseer og Buttman, som definerer Diphthongen saaledes: "Alles was in der griechischen Schrift durch Vereinigung zweier Vokale zu einer Sylbe geschrieben wird, gilt in der griechischen Grammatik für einen Diphthongen." Havde denne herlige Grammatiker blot ikke strax derpaa igjen ladet sig af Ideen om en tydsk Diphthong forville fra denne rigtige, af de gamle Grækere selv angivne, Betydning af Navnet, og tvertimod samme, opstillet de sammensatte Lyd $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$, $\alpha\upsilon$, $\epsilon\upsilon$, som "die wahren Diphthongen, nach genauer Theorie!" I samme Forstand, som nysnævnte Scholiast, tager ogsaa Plutarch Ordet φθόγγος, naar han (vita Fabii Max. c. 1) siger, at de oprindelig saakaldte Φόδιοι, τῶν

δυοῖν φθόγγων μεταπεσόντων (d. e. ved to Bogstavers Forandring), bleve til Φάβιοι, samt Forfatteren af Anmærkningerne til Schol. Dionys. Thr. i Bekk. Anecd. II. p. 779, der om o i Diphthongen ou bemærker: καὶ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔχει δύναμιν στοιχείου, ἀλλὰ φθόγγος μόνον ἐστίν κ. τ. λ. hvoraf sees, at φθόγγος her ikke er andet end γράμμα. I samme Forstand maa da og tages Priscians duorum sonorum comprehensio s. ovenf. S. 10.

Saaere mærkeligt og vigtigt er endelig 12. hos samme Scholiast det paafølgende Sted p. 804: Πάλιν τῶν διφθόγγων αἱ μὲν εἰσι κατ' ἐπικράτειαν ο. s. v. Men da dette Sted tiensynlig er mutileret, og i Midten af samme er udfalden en væsentlig Deel, saa maa det suppleres efter tre andre Steder, hvor det findes fuldstændigere og kun med nogle Smaaforandringer i Udtrykkene, sandsynligviis altsaa hos dem alle er udfaldt af een og samme Kilde, der vel har været Dionysius Thrax's egne Forelæsninger, hvis grammatiske Compendium de commentere over. Disse tre Steder ere: Theodosius περὶ γραμματικῆς ed. Goettling, Lips. 1822 p. 34; Choerobosci Scholier i Bekkers Anecd. gr. Vol. III, p. 1214, og Manuelis Moschopuli opusc. gramm. ed. Titze, Lips. 1822 p. 24 sq. hvorefter Stedet fuldstændigt hedder: Τῶν διφθόγγων αἱ μὲν εἰσι κατ' ἐπικράτειαν, ὡς ἐπὶ τῆς εἰ διφθόγγου, καὶ τῆς ἦ, καὶ τῆς φ, καὶ τῆς αῖ, τῆς ἐχούσης τὸ ἰ ἀνεκφώνητον (til Forskjel fra ai, æ, hvor i siges at høres eller udtales, dog ikke særskilt, men i Forbindelse med α, som derved bliver mere luft og lyder som æ)*) ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ φθόγγος τοῦ ἐνὸς φωνήεντος (o: i ei Lyden i, i de andre tre den forudgaaende lange Vocal) ἐπικρατεῖ καὶ αὐτὸς ἐξακουέται (hos Theodos. μόνον ἐξακουέται) οἷον Νεῖλος (o: Nilus), τῇ Ἐλένη, τῷ καλῶ, τῇ Μηδείᾳ, καὶ τὸ Θράξ. (Istedetfor disse Exempler har Theodos. endnu følgende Tillæg: διὸ καὶ τὸ E ψιλὸν παρὰ τοῖς παλαιοῖς Eι (o: i) κατὰ τὴν φωνὴν ἐξφωνεῖτο, καὶ τοῦτο εὐρήσεις ἐπὶ τῆς E Ὅμηρου ἑαυωδίας κατὰ τὴν ἔμμετρον ἐπιγραφῆν). Αἱ δε (εἰσι Th.) κατὰ κρᾶσιν, (her er nu hos Scholiasten udfalden følgende Stykke, som de tre andre have:) ὡς ἐπὶ τῆς οῦ (διφθόγγου Ch.), καὶ τῆς αῦ, καὶ τῆς εῦ (hvorpaa Moschop. ἄμφω γὰρ συγκρινόμενον μίαν ἀποτελεῖ φωνήν, ὡς οὗτος, αὐτὸς, εἰχοῦ. men de to andre:) ἐπὶ τούτῳ (ταύτῳ;) γὰρ συγκρινώσι

*) Choeroboscus tilføier nemlig (p. 1214 extr.): πρόσκειται ἡ ἐκφωνοῦσα τὸ ἰ, οἷον ἡ αἰ διφθόγγος ἢ ἐκφωνοῦσα τὸ ἰ, ἐπειδὴ αἰ (maa være φ) διφθόγγος, ἢ ἀνεκφώνητον ἔχουσα τὸ ἰ, ὡς εἰρηται, κατ' ἐπικρατείαν ἐστὶ καὶ γὰρ ἐν ταύταις ὁ φθόγγος τοῦ α ἐπικρατεῖ, οἷον τῇ Μηδείᾳ. Dgsaa maa man mærke, at Ordene τῆς ἐχούσης τὸ ἰ ἀνεκφώνητον ifkun henhøre til det sidste staaende καὶ τῆς φ, og ei til de forud nævnte Diphthonger; altsaa ikke, som Lige uagtsomt slutter, bevise, at ei skulde være udtalt e, og e deri været stumt.

(Theodos. men Choerob. ἐπὶ τούτων γὰρ συγκρινῶσιν ἑαυτὰ) τὰ δύο φωνήεντα καὶ ἀποτε-
 λοῦσι μίαν φωνήν, ἀρμόζουσιν τοῖς δυσὶ φωνήσεσιν, οἷον οὔτος, ἀντὸς, εὐθυμῆ (Choerob.
 har Exemplerne ἀνλός, εὐχομαι, οὔτος). Αἱ δὲ (Th. εἰσι) κατὰ διέξοδον (Κατὰ
 διέξοδον δὲ εἰσιν Th.), ὡς ἐπὶ τῆς (wrigtig staaer her hos Th. et E) ἦν καὶ ᾠν καὶ ῠ̄
 (det Sidste mangler hos Th. og Mosch. men at det bør staae her, sees baade af Choer.
 og af Exemplet νίος hos Moschop. Hos Choer. staaer nemlig: ὡς ἐπὶ τῆς ἦν διφθόγ-
 γου, τῆς διὰ τοῦ ἦ καὶ ῠ̄, καὶ τῆς ᾠν, τῆς διὰ τὸ ᾠ καὶ ῠ̄, καὶ τῆς ῠι, τῆς διὰ τοῦ ῠ̄
 καὶ ῠ̄) ἐπὶ τούτων γὰρ χωρὶς ἀκούεται ὁ φθόγγος τοῦ ἐνὸς φωνήεντος (Th. τοῦτ' ἔστι
 τοῦ ῠ̄, hvilket imidlertid ikkun kan gjelde om νι), καὶ χωρὶς τοῦ ἑτέρου (Th. οἷον νηυσίν,
 νίος, ἀντὸς ἀπὸ τοῦ ὁ ἀντὸς. Mosch. ἠΰλον, ᾠῦτος, νίος. hvilket alt imidlertid ikke
 hindrer, hvad af andre Grunde er beviidligt, at ν i disse Diphthonger var et ν, og ι
 et Jod som forbandt sig med den følgende Vocal). Ἐπειδὴ δὲ (Th. οὔν) ἢ αἰ̄ διφ-
 θογγος ἢ ἔκφωνοῦσα το ῠ̄ (altsaa æ, som ovenfor er bemærket) καὶ ἢ οἰ̄ (διφθογγος Th.)
 οὔτε κατ' ἐπιγράτειάν εἰσιν, οὔτε κατὰ κρᾶσιν, (og herpaa alle fire Forfattere:*) οὔτε
 κατὰ διέξοδον (Moschop. ἀλλ' οὐδὲ δι' ἔξοδον), εἰκότως, ὡς στερηθεῖσαι (Th. ὥσπερ ἔστε-
 ρήθησαν) τοῦ ιδιώματος τῶν διφθόγγων (hvilket ἰδίωμα sandsynlig bestaaer i een af de
 nyssnævnte tre Egenskaber), ἔστερήθησαν καὶ τοῦ χρόνου τοῦ παρεπομένου**) ταῖς διφθόγ-
 γοις (d. e. Diphthongernes sædvanlige Quantitet, da derimod αι og οι ere ancipites og
 ofte bruges korte), καὶ τούτων χάριν αὐταὶ μόναι ἐκ τῶν διφθόγγων τῶ̄ τονικῶ παραγγέλ-
 ματι ἀντὶ κοίτης (Th. ἀντὶ τῆς κοίτης συλλαβῆς) παραλαμβάνονται, καὶ πρὸς ἕνα ἡμισὺν
 χρόνον ἔχουσι (eller hos Moschop. καὶ ἀντὶ κοινῆς λαμβάνονται, τῶ̄ τονικῶ παραγγέλματι
 ἀνὰ ἡμισὺν χρόνον ἔχουσαι, ὡς ἄτιμοι καὶ ἄγρια.) Hermed endes dette Stykke hos Schol.
 og Moschop. Choeroboscus derimod sjaer dertil endnu den nylig anførte Anmærkning:
 πρόσκειται ἢ ἔκφωνοῦσα τὸ ῠ̄, κ. τ. λ. og Theodosius følgende: Καὶ γὰρ ἐν τέλει λέξεων
 εὐρισκόμεναι ἀντὶ βραχέων λογίζονται πλὴν τῶν ἐντικῶν καὶ τῶν ἐπιρῶμάτων καὶ τῶν
 ἀπὸ συναίρεσεως γενομένων καὶ τῶν μετὰ τοῦ ῠ̄ ἢ τοῦ σ̄ εὐρισκομένων, οἷον Αἰάντων,

*) Da det i Scholierne udfaldne Stykke netop begyndte med Ordene κατὰ διέξοδον, som her komme
 igjen, saa er det sandsynligt, at Uffriversens Die er falden paa det nederste Sted, og han der-
 ved er bragt til at overspringe det Mellemværende, uden hvilket Stedet ingen Mening har, hvil-
 ket er besynderligt at en Kritiker, som Imm. Bekker, ikke har bemærket.

**) Efter denne Læsemaade, som de andre have, maa rettes det Feilagtige i Texten hos Moschopulus,
 καὶ τοῦ παρεχομένου χρόνου ταῖς διφθόγοις.

ῥοίοιαν καὶ τῶν ὁμοίων. Καὶ ἐκθλιπν ὑπομένουσιν ὡς τὸ βραχὺ \bar{a} καὶ τὸ \bar{o} μικρὸν καὶ τὸ βραχὺ \bar{i} καὶ το \bar{e} ψιλόν, οἶον βούλομαι ἐγώ, βούλομ' ἐγώ· οἱ ἄγριοι ἔλεγον, οἱ ἄγρι' ἔλεγον.

Τῶν διφθόγγων

αἱ μὲν εἰσι κύριαι, οἶον	αἱ δὲ καταχρηστικαί, οἶον
\bar{a} , \bar{av} , \bar{e} , \bar{ev} , \bar{o} , \bar{ov} .	\bar{a} , $\bar{\eta}$, $\bar{\omega}$, \bar{v} , $\bar{\eta v}$, \bar{ov} .

Καὶ πάλιν τῶν διφθόγγων

αἱ μὲν εἰσι κατὰ κρᾶσιν,	αἱ δὲ κατ' ἐπικράτειαν,	αἱ δὲ κατὰ διέξοδον,
οἶον \bar{ov} , \bar{av} , \bar{ev} .	οἶον \bar{e} , $\bar{\eta}$, $\bar{\omega}$, \bar{a} .	οἶον $\bar{\eta v}$, \bar{ov} , \bar{v} .

hvor altsaa endnu mangle de tvende udenfor denne Inddeling liggende ancipites *ai* og *oi*.

Efter denne Inddeling, der sandsynlig ffyldeš Dionysius Thrax, eller maaskee en endnu ældre Grammatiker, og derefter er gaaet fra den ene til den anden af de følgende, blive da Diphthongerne eller de med to Bogstaver skrevne Vocallyd fire Slags:

a) δίφθογγοι κατ' ἐπικράτειαν, hvor den ene Vocals Lyd saa ganske har beholdt Overhaand (ἐπεκράτησε), at den anden derved er bleven aldeles supprimeret og blot beholdt i Orthographien. Dette har ved α , η , ω , sin Oprindelse enten af en Contraction, hvor Vægten saaledes faldt paa langt α , η , ω , at et paafølgende i eller ei reent opslugtes, eller af en blot Analogie med Former som ellers havde i , eller endelig af Etymologien, naar Stavelsen i Stamordet havde havt et i , i hvilket Tilfælde i da efter lange Vocaler blev sumt, og allene i Orthographien beholdtes, d. e. i Cursoffriften underkrybes Vocalen. Ved ei derimod var Ursagen en anden, fordi her enten i som stærkere lydende fik Overhaand over det foregaaende korte e , eller og var orthographisk tilføiet, for at vise at e , som havde to Betydninger, her ikke var e , men langt i . Thi Rigtigheden af Tilges Mening, at e , og ikke i , skulde her have beholdt Overhaanden, er klar deraf, at der deels hos alle 4 Forfattere kun siges, at den ene Vocal faaer Overvægten og ene høres, hvilket i ei saa meget mindre nødvendig maa gjælde om e , som det siden følgende Tillæg τῆς ἐχούσης τὸ \bar{i} ἀνεκφώνητον ikke henføres til ei , men allene til α , for at adskille det fra ai , hvis i kaldes ἐκφώνητον; deels ei er af en ganske anden Natur, end de tre andre α , η , ω , hvor Lyden af i formedelft den foregaaende Vocals

Længde bortfalder, hvilket ikke er Tilfældet med *ei*, hvor Udtalen, ikke Etymologie og Analogie, fordrede dette *i*; hvorfore dette *ei* heller ikke anføres, naar det i Theodosii Canones (i Bekkeri Anecd. gr. Vol. III. p. 1186) om de andre tre hedder: *δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι οἱ μὲν γραμματικοὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκφώνησιν ἀποβλέποντες λέγουσι, τοῖ ἀνεκφώνητον εἶναι, ἢ γὰρ εὐρεθῆν ἢ μετὰ τοῦ ᾠ μακροῦ, ἢ μετὰ τοῦ ἦ, ἢ μετὰ τοῦ ᾠ, οἶον Χρῆσι, τῷ σοφῷ, τῷ Αἰνεῖα. κ. τ. λ.* Og endelig beviser og det ovenanførte Tillæg af Theodosius *διὸ καὶ τὸ Ε ψιλὸν παρὰ τοῖς παλαιοῖς Εἰ κατὰ τὴν φωνὴν ἐξέφω- νεῖτο κ. τ. λ.* at *ei* ikke kan have lydet som *e*, og altsaa, naar den ene af Vocalerne i Udtalen skulde bortfalde, nødvendigen maa have været udtalt *i*. Dog ihvorom Alting er, saa er det af dette Sted aabenbart, hvad her ifkun for det Første skulde bevises, at disse fire *δίφθογγοι κατ' ἐπιγράτειαν* ifkun vare enkelte Vocallyd, og det er da *ei* som vort lange *i*, de tre andre som blot *a*, *η*, *ω*.

b) *αι κατὰ κράσιν δίφθογγοι*, nemlig *ou*, *au*, *eu*, hvor, efter Definitionen, begge Vocalerne (d. e. det ellers korte *o*, *a*, *e*, med *v*) ere sammenblandede (sammentrukne) til een Lyd (*μίαν φωνήν*), altsaa ligeledes udgjøre et *σχιεῖον*. Hvilken denne enkelte Vocallyd er, derom gives der ved *ou* sædvanlig ingen Strid, da denne ene Dipthong har været saa heldig at undgaae den erasmiske Novaturiation (Kjendt dog de samme Grunde kunde bruges ved den, som ved de andre), og ellers alle Beviser stemme overeens deri, at den stedse har været vort lange *u*; hvilken Lyd i den ældste Orthographie, som sees kan af Indskrifterne, tilkjendegaves snart ved *O*, snart ved *V* (*Υ*), d. e. altsaa, blot ved enkelte Vocale tegn, hvis Forbindelse derpaa, ligesom Vocalfordoblingen, kunde bruges til at betegne den forlængede Lyd, og rigtigten siges at fuldføre en Lyd, som var stemmende med begge Vocalerne (*ἀρμόζουσαν τοῖς δυοῖ φωνήσι*). Da nemlig *O* oprindelig var baade *o* og *u* *), saa var det ganske naturligt, at man til Betegnelsen af den lange Lyd, hvor Forskjellen tydeligere fremtraadde, betjente sig, naar det skulde være langt *o*, af For-

*) Athen. Dipn. XI, 30. (pag. 227 Schweigh.) siger Forf. om den sidste Stavelse af Ordet *Διονύσου*, som i et Vers var skreven med blot *o*: *Ἐν τούτοις λείπει τὸ υ στοιχεῖον ἐπεὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι τὸ ο ἀπεχρῶντο, οὐ μόνον ἐφ' ἧς νῦν τάττεται δυνάμειως (o: som kort o), ἀλλὰ καὶ ὅτε τὴν δίφθογγον (τὴν ou) διασημαίνει, διὰ τοῦ ο μόνου γράφουσι.* Vel læser her Casaub. efter en Codex bestandig *ou* istedetfor *o*, men bemærker tillige, at *o* her er skrevet efter dets gamle Udtale, ved *ω* naar det lød *o*, ved *ou* naar det lød *u*. "Atqui nomen, quo designabatur vocalis *o*, olim *ou* erat; ita ut, qui illam vocalem per se nominare vellet, is *ou* diceret. Contra, nomen τοῦ *ω* longi simpliciter *ω* erat, et ut latinum *o* pronunciabatur." &c. Jyf. Lib. X, 79 Slutn. (p. 164) hvor den 5te Vocal kaldes *ΟΥ*, ligesom den anden *ΕΙ*.

doblingen *oo*, sammenskrævet *ω*, og, naar det skulde være langt *u*, af det forbundne *ou*, sammenskrævet *υ*. Men ligesaa lidt som nu *ou* kan betyde den danske Lyd *ou*, ligesaa lidt kunne og de til samme Klasse henhørende *av* og *ev* tilfjendegive vort eller det tydske *au* og *eu*, der desuden vilde været skrevne *άου* og *έου*, og selvfølgelig, naar de sammendroges til een Lyd, blevne *ω* og *οῦ*. Derimod, naar ikke blot den nuværende Brug i Grækenland, men endog samtlige Beviser hos de Gamle ligesom de 70 Fortolkere, d. e. næsten 300 Aar f. Chr. af (see Liskoviuses Tabeller) vise, at *v* i disse to Diphthonger stedse har været udtalt som *v* (*av*, *ev*), som traadte istedetfor det æoliske Digamma (*F*), og foran haarde Consonanter lod som *f* (*af*, *ef*), samt Plutarch (Sympos. 9, 3) bemærker, at Vocalerne bruge et efterfølgende *v* som medlydende (*συμφωνοῦντι χρώται*), d. e. som *v* eller *f*: saa kan Meningen af denne Kræft vel ikke være anden, end at man her ogsaa kun havde Enkeltlyden *a* og *e* forlænget ved et consonerende *v*, der formedelst sin Blødhed ofte endog reent bortfaldt, f. Ex i Ordene *άτάρ*, *έκηλος*, *δαλός*, *ίαχεν*, *φάσχω*, der selv hos Homer forekomme for de (efter Aristarchs Beretning hos Eustathius) ældre æoliske Former *ατάρ*, *εκηλος*, *δανλός*, *ιανχεν*, *φασχω*, efter gammel Skrivemaade *άττάρ*, *έκηλος*, o. d. juv. Noterne ved Schol. til Dionys. Thrax: "είώθασι γάρ οι Αιολεῖς, φωνήεντος έπιφερομένου, προστιθέναι το *v*, ως επί τοῦ εὔαδε (for *εὔαδε*) κ. τ. λ. og ligeledes Johannes Grammaticus (s. Stephani Thesaur. Vol. 4), som til Exempel anfører *χεῦαντες* for *χῆαντες*, skjøndt begge urigtigen tilføie, at det kun skeer foran Vocaler. Og endelig, at de gamle Grammatikere selv i Kræft have anseet *a* og *e* for enkelte Vocallyd, og altsaa det paafølgende *v* ikke som Vocalen *u* i vort eller det tydske *au* og *eu*, men som blot consonerende *v*, er beviisligt af samme Scholier, hvor det hedder: *Κραῖσις έστιν, όταν δύο φωνήεντα συγκερασθῶσιν εις έν, και πολλάκις εις δίφθογγον άλλ' έν μέν εις έν φωνήεν ή κραῖσις γένηται, και άμφοτέρα τὰ δύο φωνήεντα άφανίζονται οῖον, τόν Δημοσθένεα, Δημοσθένη* (o: *ea* til *i*, hvorom nærmere nedenfor). *έι δέ εις δίφθογγον κίρωνται τὰ δύο φωνήεντα*, (altsaa i *ou*, *av*, *ev*), *τό μέν έν άφανίζεται* (d. e. altsaa *v*, hvis Forsvinden vel bestaaer deri, at det taber sin Vocallyd, og blot bliver *v*), *τό δέ έτερον έν τῇ δίφθογγῳ φαίνεται* (d. e. altsaa det foregaaende *o* (lydende som *u*), *a* og *e*. f. Minoid. Myn. Calliope p. 73.

c) *αι κατά διεξοδον δίφθογγοι*. Som disse angives *ηυ*, *ου*, *υι*, alle tre, lige som *α*, *η*, *ω*, *καταχρηστικῶς δίφθογγοι*. Men hvori deres Forfjæl fra *av* og *ev* bestaaer, er vanskeligt at indsee, med mindre den bestaaer i den større Længde af de foregaaende *η*, *ω* og *υ*, hvorved samme kom til at høres for sig allene (*χωρίς ακούεται*), og der:

paa det følgende *v* og *i* som et *v* og *j*, naar en Vocal fulgte, forbandt sig med samme, f. Ex. i ἄρπυ-ια, πεποιηκυ-ῖα, ὄ-ιος; naar derimod en Consonant fulgte, enten reent bortfaldt i Udtalen (f. Ex. i κῆξ for κῆξ, θῶμα for θῶμα, d. e. kix kix, thoma thoma), eller adskilte sig fra den foregaaende ved Diæresis, altsaa ophørte at være Diphthong (f. Ex. νῆσιν, τῶντο, ὄis). Dette bliver sandsynligt deels af det synonyme Udtryk συμπλοκή, som Aristides Quintilianus (p. 44) bruger for διεξοδος, naar han inddeler Diphthongerne i de tre Klasser: κατὰ κρᾶσιν, κατὰ συμπλοκῆν og κατ' ἐπικράτειαν, deels af Choerobosci Scholier (Bekk. Anecd. III. p. 1220) hvor det demonstreres, "at *vi* adskilles i Nominativet ὄis, fordi der følger en Consonant efter, derimod i Gen. ὄios contraheres til Diphthongen *vi*, (το ὄis ὄios κατὰ μὲν τὴν γενικὴν ἔπαθε συναίρεσιν τοῦ ὄ και ἰ εἰς τὴν ὄi δίφθογγον) fordi der paafulgte en Vocal, ligesom i ἄρπυια, μνῖα; thi i Nom. vilde en Synæresis være en umulig Ting (ἄτοπον), saasom da Consonanten *s* maatte føies til Diphthongen *vi*." deels af Theodosii Ord p. 63: ἐν τῷ πεποιηκυῖα, μεμηκυῖα, ὄios και ἐν τοῖς ὁμοίοις οὐκ ἦν διάστασις τοῦ ὄ και ἰ, deels endelig af Scholierne i Bekkeri Anecd. II. p. 802, hvor det bevises af Accenten paa antepenultima i ἀθῖνα o. d. at *vi* ei kan være adskilt, men maa være Diphthong, da Accenten ellers vilde komme paa 4de Stavelse fra Enden, hvor den ingensinde findes *). Saaledes ere da og samtlige uegentlige Diphthonger (δίφθογγοι καταχρηστικαί) *α*, *η*, *ω*, *υ*, *ηυ*, og det ioniske *ων*, intet uden enkelte Vocallyd, som adskille sig fra de egentlige og ældste Diphthonger derved, at deres første Vocal (φωνῆεν προτακτικόν) er lang, hvorover kun denne lyder som Vocal, og det paafølgende *i* eller *v* (ὑποτακτικόν) bliver aldeles stumt, med Undtagelse af de saa Tilfælde, hvor *i*, som et Fod, synes at forbinde sig med en følgende Vocal, eller *v* som *v* har eftertonet ganske svagt.

d) Som en fjerde Klasse anføres endelig de to tilbagestaaende Diphthonger *αι* og *οι*. At disse ikke ere vore Dobbelyd *ai* og *οι*, er tydeligt deraf, at de ei engang henføres under den sidstnævnte Klasse af Diphthonger κατὰ διεξοδον, hvortil de isaaftald idetmindste maatte høre. Thi under Diphthonger κατὰ κρᾶσιν kunde de ikke henregnes, da denne Klasse kun bestaaer af dem, der have et *v* i Enden. Og κατ' ἐπικράτειαν endelig kan *αι* heller ikke siges at være Diphthong, da her ingen af Vocalerne faaer Magt over den anden, men begge samles i en tredje Lyd *æ*. Kun med *οι* opstaaer der:

*) Mange flere Beviser for Udtalen af Diphthongen *υ* som simpelt *v*, findes hos Minoides Mynas p. 88, 89, samt 94, 95, og skulle nedenfor nærmere fremsføres.

imod her nogen Banfkelighed, da, efter de andre Beviser for dets Udtale som *i*, det sidste *i* jo maa have overdsøvet det foregaaende *o*, denne Diphthong altsaa, hvis den var bleven saaledes udtalt, ligesaa vel som *ei*, maatte have været anført under Klassen *κατ' ἐπιχώριον*. Og nægtes kan det heller ikke, at der jo vel har været nogen Forskjel, da Herodian, Basilus og Moschopulus, af hvilke man allerbedst lærer, hvilke Vocallyd der have været identiske, sjeldnere distingvere *oi* fra *ei*, *i*, *η*, der hos dem alle tre ere eenslydende, men sædvanlig kun fra *v*. Men saa Meget er heraf, saavel som af de foregaaende Beviser for Diphthongernes Enkeltlyd, allerede klart: at *oi* ikke kan have været nogen Dobbeltlyd, som vort *oi*, men at det har været eenslydende med *v*, siden der af Grammatikerne saa omhyggelig bemærkes, hvilke Ord der skulle skrives med *v*, og hvilke med *oi*. Det kommer altsaa kun an paa at udfinde den gamle Lyd af *v*. Men da vi nu nedenfor ville see, at dette var et *i*, men som, formedelsk dets Udspring fra, og Identitet med Digamma, i Begyndelsen af Stavelsen sandsynligviis har havt noget Udspireret, Sibilerende eller Vagtigt forbundet med sin Lyd, saa har det samme rimeligen været Tilfældet med *oi*, hvilket dets Begyndelse med *o* (det gamle *u*) og Latinernes *vicus* og *vinum* af *οἶκος* og *οἶνος* ogsaa giver Formodning om. Imidlertid da denne Sibilering deels var svag, deels inde i Stavelsen eller efter en Consonant slet ikke kunde angives, saa er det naturligt, at den almindelige Udtale heller ikke har gjort denne fine Distinction i F Lyden, men at den allene af Grammatikerne er iagttaget i Theorien, samt i Orthographien blot grunder sig paa Etymologien, saa at F Lyden i et Ord blev skreven — naar den var opkommen af *F* eller en ældre *W* Lyd i Stamordet, med *v*, og naar den hidrorte fra et *o* i Stamordet, med *oi*. Thi saaledes har endelig det ældre Sprog uidentvisl ofte havt *o*, ligesom og det deraf udspringende latinske *o*, hvor det almindelige Græske eller Dialekter have *oi*, f. Ex. *πόα* ion. *ποίη*, *ποίηω*, almind. *ποιέω* (s. Schweigh. til Ath. XI, 43, p. 105 om *ποίησας*, og XIV, 60 om *ποίησ*, samt Etym. M. p. 679 l. 24); *ποίησις*, *ποιητής*, lat. *poësis*, *poëta*, ventelig af det gamle *ποίησις*, *ποίητα* (ligesom *ἰππότα* o. d.). Hvorimod Passow's Frygt (Handwörterb. u. *ποιέω*), at man saa vilde faae Uformer som *οῖος*, *τόος*, *δομαι* o. d. intet har at betyde, da Stammen til *οἶος*, *τοῖος* o. d. gjerne derfor kunde være *οῖος*, og til *οἶομαι* eller *οἶω* et *οῖω*, som uden at have været brugt i Præs. dog laae til Grund for Impf. *οἶμην*. Stammen behøver jo ei at have været brugt netop i samme Ordform. Og naar Schol. til Aristoph. Plut. 14 siger: *τῆ δὲ ποιεῖν ἢ παραλήγουσα κοινῇ, καὶ οὐχ ἡ ποεῖν γράφειν*, da er det ikke imod Tilværelsen af en saadan gammel eller Dialektform, men allene mod dens Brug paa dette Sted, at Scholiasten erklærer sig). Saaledes

skrives rimeligviis i Optativets Endelse Lyden *i* med *oi* formedelst dets Slægtskab med Indicativets *o*; ligeledes det af *o-i* contraherede i (f. Ex. *αἰδοί*) med *oi*, og Endelsen i Nom. plur. af 2den Decl. der, som i Latinen, udtaltes *i*, ligeledes med *oi*, fordi det udsprang af Sing. *os*.

Af alt dette *) sees altsaa, at Diphthongerne samtlig ikkun vare enkelte Vocallyd, til hvis Skrivemaade med tvende Tegn Marsagen allene har været den Omhu, man efter Alphabetets Opfindelse anvendte paa, i Skriften noiere at distingvere imellem de forskjellige Modificationer af den Hovedart af Lyd, der oprindeligen tilkjendegaves ved hver enkelt af de ældste Vocaler. Saaledes havde den ældste Skrift sandsynligen kun de tre Vocaltegn *A, E, O*, hvortil tidlig allerede kom *I*, og senere hen, istedetfor det æoliske Digamma, Figuren *V*. Af disse betegnede nu

A Lyden *a*, der ofte i afledede Ord og Former modificeredes til *æ*.

E de beslægtede Lyd af *e*, baade aaben og luft, samt den til det sidste nærgvædende *i*, der tildeels og betegnedes, maaskee først hos enkelte Folkstammer, ved *I*.

O baade *o* og *u*-Lydene, der ligeledes ere hinanden nær beslægtede.

Alle disse Tegn vare, som af Indskrifterne sees, ancipites, og betegnede saavel den lange som den korte Lyd, en Egenkab, der siden er vedbleven for *A* og *I*, da der imod de andre tvende, efter Opfindelsen af andre Tegn for den lange Lyd, allene ere beholdte som kort *e* og *o*. Men da man nu begyndte i Skriften noget noiaagtigere at adskille saavel Usvigelferne fra Grundlyden, som den længere Quantitet fra den kortere, saa opstode deraf først de egentlige Diphthonger (*αι κύρια δίφθογγοι*), i det man til at betegne de forskjellige Modificationer af Grundlydene *a, ε, ο*, betjende sig af de tvende andre Bogstaver *i* og *v*, som deraf kaldtes *ἰποτακτικά*. (Jvf. Dionys. Thracis Gramm. i Bekkeri Anecd. II, p. 631), altsaa:

Af *A* distingveredes de tvende Modificationer i Lyden, at det

deels gif over til *æ*, som da betegnedes ved et tilføiet *i*, altsaa *ai*

deels havde en Tilaaending af *v*, hvis Tegn var et *v* *av*

Quantitetsforskjel af *a* fandt man ikke fornødent særligen at betegne.

*) Endeel flere, tildeels ei før benyttede, Beviissteder af Grammatikerne, overlader jeg, for her ei at blive for vidtløftig, Læseren selv at eftersee hos Minoides Mynas, Calliope Chap. IV, pag. 80 sqq.

Af *E*, hvilket Tegnet beholdtes for den korte *E*:Lyd, distingverede man
 deels dets Udtale som langt *J* ved Tilføielse af *i*, altsaa *ei*
 deels dets Tilaanding af *v*, betegnet ved *v* *ev*

Som Tegnet for den korte *J*:Lyd blev derimod, til Distinction fra den korte *E*:Lyd *E*, anvendt det enkelte *I*, der dog ofte ogsaa, naar Lyden forlængedes, deels selv beholdtes (s. Ex. i Contractionen af *ie* og *ias*, deels og fordobledes, hvoraf, som vi have seet, opstod Tegnet *H*.

Af *O*, der og kun beholdtes for den korte *O*:Lyd, distingverede man
 deels dets Overgang fra *u* til *i*, (ikke som i Latinens *maximus*, *maximus*, o. d. ved simpel Forandring til *i*, men) ved Tilføielsen af *i*, saa at det af *o* opstaaede *J* betegnedes *oi*

deels dets Udtale som langt *U* ved tilføiet *v* *ov*

Som Tegnet for den lange *O*:Lyd sammensatte man derimod tvende *OO*, som forenede skreves *ω*, eller hos Andre *O* med en Streg under, hvoraf *Ω*.

Disse sex Diphthonger kaldtes nu de egentlige (*κρίται*), som udmærkte sig ved den Egenhed, at deres Lyd er afvigende fra Hovedlydens, enten ganske, eller (som i *av* og *ev*) ved en medfølgende *W*:Lyd. Og andre nævner Dionys. Thrax (l. c.) ikke som Diphthonger. Hans Scholiast derimod sammesteds p. 803, bemærker: τῶ ἀληθεῖ λόγῳ ἔνδεκά εἰσι, ἀλλ' ἐπειδὴ σκοπὸς αὐτῶ πρὸς εἰσαγομένους γράφειν, ἀπλούστερον εἶπεν ἕξ, εἰδὼς ὅτι δυσχερὴς ἦν ἡ τῶν ἄλλων (οἰ τῶν πέντε κατωχηστικῶν) παράδοσις, [αἱ γὰρ] χροῖσαι μόνη καὶ ἰστορία καὶ θεωρήμασι τεχνικοῖς παραδίδονται. Denne Vanskelighed for Begynderen, at han maatte lære de uegentlige Diphthonger (d. e. lære, hvor de skulde skrives) blot ved Brug, Beretning og Regler, viser altsaa, at de ikke, saaledes som de egentlige, vare kjendelige ved deres Udtale, men havde denne ganske eenslydende med deres φωνήεντα προτακτικά οἰ: *α*, *η*, *ω*, *υ*, *ηυ*, *ωυ*, ganske som *α*, *η*, *ω*, *υ*, *η*, *ω*, hvilket altsaa udgjør deres Egenhed, saavelsom Marfagen, hvorfor de ere kaldte uegentlige (*κατωχηστικαί*). *J* hine tilkjendegav det tilføiede *i* eller *v* en Forandring i den forgaaende Vocals Udtale, i disse ikke *).

*) Om denne Enkeltlyd af de græske Diphthonger kan man, siden man dog i nyere Tider har været saa meget for, at bestemme det græske baade efter det latinske og de nyere Sprogs Udtale, ogsaa ved Sammenligning af disse gjøre sig et Slags Forestilling, da ogsaa her enkelte

Efter nu saaledes at have udfundet de græske Diphthongers Oprindelse og Væsen, hvoraf det viser sig, at de ikke ere eller nogenfinde have været andet, end enkelte Vocallyd (στοιχεῖα) der ifkun skriftlig betegnes ved tvende Vocaltegn, er det vel allerede tildeels saa temmelig klart, hvilken denne enkelte Lyd for hver især har været. Da der imidlertid herfor endnu gives endeel andre specielle Beviser, ville vi endnu noget næriere omhandle hver Diphthong især, hvilket tydeligst vil kunne foretages i Forbindelse med de enkelte Vocallyd, hvoraf de ere opstaaede, og hvorom vi nu komme til at handle.

Som selvlydende (γωνήματα) Bogstaver anføre de gamle Grammatikere, f. Ex. Dionys. Thrax, (Bekk. II. p. 631) følgende 7: α, ε, η, ι, ο, υ, ω *), til hvilke han, efter deres Inddeling i lange, korte og δίχρονα, samt προτακτικά og ύποτακτικά, ogsaa umiddelbar foier Diphthongerne αι, αυ, ει, ευ, οι, ου, hvorom Scholiasten (p. 803) siger: εἰδὼς ὁ τεχνικὸς, ὅτι ἐκ τῆς κλάσεως τῶν προτακτικῶν καὶ ύποτακτικῶν αἱ δίφθογγοι ἀποτελοῦνται (d. e. at Diphthongtegnene dannes ved Sammensøining af tvende Vocaler), δεύτερον ἐπάγει αὐτάς. Af disse Vocaler er nu

A bleven udtalt baade langt og kort, som vort α, men, som Minoides (p. 32) efter den nygræske Udtale bemærker, stedse aabent, stærkt og klart lydende, hvilket og

Vocallyd ofte skrives med tvende Bogstaver. Saaledes ere de græske egentlige Diphthonger af lige Natur med de latinske af dem dannede ae og oe samt det gamle ei for i (f. Ex. Eidus *Idus*, heic *hic*). Ligesom i Græskten ι, satte man her et e til a af Mangel paa andet Tegn for dette mere lukte α, d. e. for \mathcal{E} -Lyden; og ligeledes betegnedes Forandringen af o til ö eller e, ved det sammensatte Tegn oe, og Orthographien af ei for i var overført fra Græskten; da derimod de opløste Diphthonger αι, ηι, οι, ogsaa i Latinen betegnedes ved aj, ej, oj (s. ovenf. No. 4). Ligesaa er i Danskten og Tydskten det sammensatte æ og å jo enkelt Lyd. Og nu de græske uegentlige Diphthonger have deres fuldfornne Efterligning i den danskten og tydskten Brug af understøttende e eller fordoblede Vocaler, f. Ex. ae (i vaer) udtalt som langt a; derimod sammenbundet ae altd som α. Ligeledes ie (i Die, viel) som i. oe (fordum i Soel) som o. Og ligeledes de fordoblede ee, ii, uu, som de samme Lyd enkelte; og paa samme Maade Tydskternes aa som a, eller h efter lange Vocaler ligesom u efter η og ω: — og alt dette, uden at nogenfinde i disse Sprog Noget falder paa at ville have disse Dobbelttegn til oprindelige Dobbellyd.

*) Jvf. Verset af Kallias i Athen. Dipn. X, 79, hvor de benævnes αφα, ει, ητα, ιωτα, ου, υ og ω, og siges at adskille sig, ikke i Lyden, som var eens for flere af dem, men kun i Quantiteten hos Digterne at være syv (επτὰ δ'έν μέτροις μόνον). Jvf. Schwigzhäuser's Anmærkninger (Vol. 5 p. 570 sqq.) og Mureti var. lect. lib. XXIII init., hvoraf ogsaa følger, at Quantiteten ikke i prosaisk Tale har været saa nøie iagttaget, og det Bestis altsaa, som af dens Forsømmelse tages mod den nygræske Udtale, ikke har saa stort at betyde,

bevidnes af Apollonius, som siger: τοῦ \bar{a} ἢ ἐκφώνησις μεγίστη ἐστίν, og af Aristides Quintilianus, der deels kalder det en mandig Lyd, som den doriske Dialekt især havde (ἢ μὲν γὰρ δωρὶς τὴν θηλόνητα φεύγουσα τοῦ $\bar{\eta}$, τρέπει αὐτῆς τὴν χεῖρον, ὡς εἰς ἀρῶεν), deels bemærker: τῶν δὲ διχρόνων εἰς μελωδίαν κρᾶτιστον τὸ ἄλφα εὐφρὲς γὰρ διὰ τὸ πλάτος τῆς ἠχῆσεως εἰς μακρότητα. Og virkelig tjener ogsaa i Nygræfernes Tale denne klare og stærke Udtale af deres \bar{a} betydeligt til at bøde paa den Fotacisme, hvorfor Sproget sædvanlig af dem, der ikke have hørt det, maa høre ilde. At Lyden af \bar{a} isøvrigt er α , veed man deels af Overleveringen fra de ældste Lieder af *), deels af Beskrivelsen hos Dionys. Halic.: Ἄγεται δὲ τὸ \bar{a} ἀνοιγομένον τοῦ στόματος, καὶ τοῦ πνεύματος ἀναφερομένου πρὸς τὸν οὐρανόν, hvormed og stemmer, foruden ovennævnte Steder, Theokrits Uttvring (Jd. 15, 88) om Doverinderne, ὅτι πλατειάοδοισι ἅπαντα, hvormod Scholiasten siger: οἱ γὰρ Δωριεῖς πλατυστομοῦσι, τὸ \bar{a} πλεονάζοντες.

Heraf dannes igjen tre Diphthonger:

α , hvor Ordets Etymologie eller Voiningsformens Analogie fordrede efter α et ι i Skriften, men som i Udtalen blev sunnt (ovenf. No. 12, α) δίφθ. κατ' ἐπικράτειαν.

$\alpha\iota$, Lat. ae, udtalt α . Bevisef s. ovenf. om Diphthongerne: No. 1, Forvejlingen med ϵ . No. 3, Priscians og Festuses Vidnesbyrd. No. 4, Latinernes α . No. 5, Quintilians Forklaringer. No. 6, Bevisef af Kallimachos og Strabo. No. 7 af LXX og N. T. syr. No. 8 af Herodian, Basilus og Moschopulus. samt No. 12, d. hvortil endnu kommer mange andre, saasom Theodosii Gramm. p. 69, lin. 7: Ἐίρηται δὲ τὸ ἐλεγεῖον ἀπὸ τοῦ $\alpha\iota$ $\alpha\iota$, hvilket ingen Mening gav, naar $\alpha\iota$ ikke var bleven udtalt som ϵ (α); jvf. Lat. væ! (Fai). Eigel. sammest. p. 72 §. 16: at Ord paa $\alpha\iota\omega$ maae skrives med $\alpha\iota$, undtagen σθένω, μένω, πένω, στένω, af hvilket Slags Forskrifter Herodian, Basil. og Moschop. anføre utallige. Fremdeles Choeroboscus (i Bekkeri Anecd. gr. p. 1256, som ved Sammenligning med Genitiverne Τρώων (af Τρώς) og Τρωῶν (af Τρωά), δμῶων (af δμῶς) og δμωῶν (af αἱ δμωαί) viser, at Intet, uden Betoningen,

*) Besynderligt nok, at her, saavel som ved de fleste andre Vocaler, samt ved Consonanterne, og disses Egenheder, f. Ex. Udtalen af γ forved Ganebogstaver som ng, følger man uden Betænkning denne Overlevering; ved Diphthongerne derimod samt η og υ maa den ikke gjælde, skjøndt den dog ihjensendtil disse ikke understøttes ved færre, ja endog ved flere Bevisef hos de Gamle!

gjør Forskjel imellem *παίδων* (af *παῖς*) og *πεδῶν* (af *πέδα*). Eustath. in II. a, p. 120: *κενὸς μὲν καὶ καινὸς τὰ αὐτὰ κατὰ τὸν ἦχον ἀπαρallάκτως εἰσὶ πλὴν τὸ μὲν πρῶτον διὰ τοῦ ε̄ ψιλοῦ γράφεται, τὸ δὲ δεύτερον διὰ διφθόγγου.* ibid. *πίθεσθε, πίθεσθαι ἐν διαφορῶ γραφῇ τὸν αὐτὸν ἦχον ἔχουσι.*

av, udtalt *av* foran Vocaler, liquidæ og mediæ; foran andre Consonanter som *af*, hvilken Udtale ikke kunde have nogen naturlig Oprindelse af det erasmiske *au*. Bevise findes ovenf. No. 1, 6 og 12 b, om *δίφθ. κατὰ κρᾶσιν*. samt i dets hyppige Forvejling med *ab* (der ligeledes var *av*), i Angivelsen af *v* med den syriske Consonant *v*, see Liskovius ii. d. Ausspr. des Griech. S. 51 fgg. og i *ἀφτός* og *ἀφθέντης* for *av*, Wetsteen p. 208 sq. altsaa udtalt ganske som hos Nygrækerne.

E, som fra den Tid af at Alfabetet blev complet, ikkun har lydet som kort *E*, mestendeels aabent som *æ* (da det lukte *e* og *i* mestendeels løbe i hinanden), var i de ældste Tider Betegnelse for begge beslagtede Lyd *e* og *i*, saavel langt som kort, hvoraf det maaskee blev kaldet *δίφθογγος* (*o*: af dobbelt Lyd), hvilket Minoïdes p. 139 vil bevise af følgende Sted i Galeni comment. ad epid. Hippocr. 46, 1: *γραφόντων τῶν παλαιῶν, τὸν τε τοῦ ε̄, δίφθογγον, καὶ τὸν τοῦ ἦ δι' ἐνὸς χαρακτῆρος κ. τ. λ.* Siffreere Beviis for denne *J*-Lyd af *E* giver ellers dens Betegnelse ved *EI* (d. e. *J*), saasom hos Plutarch, som i sin Afhandling om Inscriptionen *EI* bruger *ei* og *ε* i Fleng og kalder *ei* det andet Bogstav i Vocalrækken, samt nævner det som Tegnet for Tallet 5; (s. Minoïdes p. 78). Ligeledes hedder dette Bogstav *EI* i den metriske Indholdsangivelse af Iliadens 5te Sang: *Ei βάλλει Κυθήρειαν κ. τ. λ.* og Athenæus siger ikke blot udtrykkelig *οἱ ἀρχαῖοι προσεχρῶντο τῷ ε̄ ἂντι τοῦ ε̄*, (hvilket stemmer med Platos *οἱ παλαιοὶ ἡμέτεροι τῷ ῑ*, Lyden *J*, *εὐ μᾶλα ἐχρῶντο*), men anfører endog (X, 79 sq.) et Sted af Kallias's ældgamle *γραμματικῆ θεωρία*, hvor *ε* eller det femte Bogstav bestandig kaldes *ei*, og som saadant, ifølge ovennævnte Inscription, siges at være Guden hellig; ligesom der og i ovenanførte Sted XI, 30, siges det samme om Skrivemaaden *ei* for *ε*, som om *ov* for *o*: *παραπλησίως δὲ καὶ τὸ ε̄ γράφουσιν, ὅταν καὶ κατ' αὐτὸ μόνον ἐκφωνῆται* (som *ε*), *καὶ ὅταν συζευγμένον τοῦ ἰῶτα* (d. e. *ei* som Enkeltlyd *i*). Og er nu (som vi ret strax skulde see og tildeels allerede have seet) *ei* ene og allene et langt *J*, saa følger deraf, at *ε*, som i de ældste Tider var eet dermed, ogsaa dengang har betegnet denne Lyd. Eller skulde man endnu tvivle, og ville tillægge *ei* en anden Lyd, da have vi et udtrykkeligt Vidnesbyrd hos Scholiasten i Bekkers Anecdota (Vol. II. p. 798 l. 30): *τοῦτο* (nemlig *i*) *γὰρ συγγένειάν*

τινα ἔχει πρὸς τὸ ε̄, καὶ δεικνύσιν ἐκ τοῦ τῆν ἐκφώνησιν τοῦ ἰ εἶναι ὄνομα τοῦ ε̄ γράμματος. Det Samme viser sig ogsaa ofte af Indskrifterne, samt læres udtryffeligt af Grammatikerne; saasom af Victorinus, de orthogr. p. 96: *E* ternas habuit potestates, ut esset et breve, et productum, et *J* quodammodo sonaret; og Gellius, som (Noct. Att. 10, 24) siger, at ligeledes i Latinen de Gamle ingen Forskjel gjorde paa *e* og *i*; fremdeles af Herodian, som af denne Liighed mellem *e* og *i* vil bevise, at *ei* er lang, og da siger (s. Minoides p. 77): τοῦτο (ι) συγγενεῖάν τινα ἔχει πρὸς το ε̄ πᾶν γὰρ στοιχεῖον ἀφ' ἑαυτοῦ ἄρχεται, τὸ δὲ ἰ οὐχ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοῦ ε̄ γράμματος· τὸ δὲ συγγενές, τὸ ἴδιον προσλάβανον, μεγαλιωτάτην τινα δίφθογγον ἀποτελεῖ. hvorimod *o* i Diphthongen *oi* siges ikke at have noget Slægtskab med *i*. og endelig af det ovenfor (om Diphthongg. No. 12) anførte Sted af Theodosius: διὸ καὶ *E* ψιλὸν παρὰ τοῖς παλαιοῖς *ei* κατὰ τῆν φωνὴν ἔξεφωνεῖτο κ. τ. λ.

Vocaltegnet *E* betegnede saaledes oprindeligen begge de bestægtede Lyd *e* og *i*. Men da man længere hen, skjønt allerede tidlig, fandt det nødvendigt, i Orthographien at distingvere disse to Lyd, indførtes for den sidste Tegnet *I* (hvad enten nu dette har givet Anledning til det sammensatte tegn *EI*, eller selv er en Forkortelse af dette). Men da Distinctionen i Lyden var kjendeligst, naar den blev lang, i hvilket Tilfælde den klang meest luft, d. e. som *J*, (thi til et langt *E*, som vores i heel, veed, gives der lige saalidet i det Sammelgræske noget tydeligt Spor, som den findes i det Nygræske), fandt man det og fornødent, at have derfor et Tegn, som da først dannedes ved at føie et *I* til *E*, og saaledes opstod Diphthongen

ei, til Forskjel fra hvilken (og ikke fra *η*) et bart kort *e* derpaa bleve kaldt *E* ψιλόν. At dens Lyd, ligesom de øvrige Diphthongers, ifkun var enkelt Vocallyd, altsaa enten *e* eller *i*, have vi allerede ovenfor beviist. For en Udtale af *ei* som *e* findes alder intet paalideligt Beviis, undtagen i den gamle æoliske Dialekt, der i det Hele har været bredere end den øvrige Græsk, og saaledes f. Ex. sagde ἐμὶ for ἐμῖ, ὑμῆς for ὑμῖς, (men da og skreven med *ε*), hvilket igjen har givet Anledning til at det latinske, deraf stammende, Sprog undertiden har beholdt *E*-Lyden istedetfor Grækerne's *ei*, f. Ex. *Μηδεια* Medea, *Μουσεῖον* Museum, hvilket endnu mere er Tilfældet ved *η*, thi *ei* udtrykkes dog alleroftest, som vi nærmere skulle see, i Latinen ved *i* (jvf. min Revision der Lehre u. s. w. p. 190.). At derimod Lyden af langt og skarptklingende *i* (f. Ex. i vores *Viin*, *Strid*) var den eiendommelige og bestandige for *ei*, beviser, foruden dets hyppige Forvekslinger med *i*, som f. Ex. paa den orhomeniske Indskrift κικένας for κικιμένας (s. ovenf. om Diphth

thongerne No. 1); eller Quintilians Vidnesbyrd (sammesteds No. 5); eller Kallimach's Echo o. fl. (No. 6) samt Bibeloversættelserne (No. 7); endnu Følgende: 1) Minoides (p. 112 fg.) anfører af Grammatikeren Apollonius (de pronom. p. 123), at nogle gamle Grammatikere vilde skrive $\eta\mu\acute{\iota}\nu$ med ϵ ($\eta\mu\epsilon\acute{\iota}\nu$), saasom det efter Analogien med 3die Decl. maatte komme af $\eta\mu\epsilon\acute{\iota}\sigma\acute{\iota}\nu$, hvoraf der da var skeet en Aphæresis af σ . Her tales nu blot om forskjellig Orthographie ved een og samme Udtale ($\eta\mu\acute{\iota}\nu$), og Apollonii Udtryk $\epsilon\acute{\iota}\sigma\eta\gamma\omicron\upsilon\mu\epsilon\upsilon\omicron\iota\tau\omicron\delta\epsilon\epsilon\gamma\kappa\epsilon\acute{\iota}\sigma\theta\alpha\iota$ gjælder kun allene om den orthographiske Jndskjydelse af ϵ . Og ligeledes altsaa 2) naar Plato (Kratylos p. 269 Bipont.) i at forklare Ποσειδῶν af ποσίδεσμος siger $\tau\omicron\delta\epsilon\epsilon\gamma\kappa\epsilon\acute{\iota}\tau\alpha\iota\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma\epsilon\upsilon\pi\alpha\rho\epsilon\pi\epsilon\acute{\iota}\alpha\varsigma\epsilon\upsilon\kappa\epsilon\alpha$, saa gjælder ogsaa her baade Ordet $\epsilon\gamma\kappa\epsilon\acute{\iota}\tau\alpha\iota$ kun om den orthographiske Jndskjydelse af ϵ , og $\epsilon\upsilon\pi\alpha\rho\epsilon\pi\epsilon\acute{\iota}\alpha$ om den lange F Lyd, saasom andetsteds den lange Lyd, som mere velklingende, tilkjendegives ved Ordene $\epsilon\upsilon\pi\rho\epsilon\pi\eta\varsigma$, $\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\omicron\pi\rho\epsilon\pi\eta\varsigma$ o. d. see f. Ex. Moschopuli opusc. gramm. ed. Titze p. 23: $\kappa\alpha\acute{\iota}\mu\alpha\kappa\rho\alpha\acute{\iota}\mu\epsilon\upsilon\acute{\iota}\nu(\epsilon\acute{\iota}\sigma\acute{\iota})\tau\omicron\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\omicron\pi\rho\epsilon\pi\epsilon\varsigma\epsilon\upsilon\lambda\acute{\epsilon}\xi\epsilon\sigma\iota$, $\beta\rho\alpha\chi\epsilon\acute{\iota}\alpha\tau\omicron\upsilon\upsilon\alpha\upsilon\tau\acute{\iota}\omicron\upsilon$. eller samme Kratylos, hvor $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\lambda\alpha\gamma\rho\acute{\alpha}\mu\mu\alpha\tau\alpha$ bruges om lange Vocaler og $\tau\omicron\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\omicron\pi\rho\epsilon\pi\acute{\epsilon}\sigma\tau\epsilon\rho\omicron\upsilon$ (p. 300) om η. Altsaa var hos Plato useilbarlig ϵ langt ι . 3) siger samme Apollonius (l. c. p. 119) om Nigtigheden af Orthographien $\acute{\epsilon}\mu\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ af det gamle $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\acute{\iota}\varsigma$: $\alpha\acute{\iota}\acute{\upsilon}\pi\omicron\sigma\tau\omicron\lambda\alpha\acute{\iota}\tau\omicron\upsilon\acute{\iota}\omicron\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\omicron\upsilon\sigma\acute{\iota}\tau\eta\upsilon\delta\acute{\iota}\alpha\tau\omicron\upsilon\epsilon\acute{\iota}\gamma\rho\alpha\phi\eta\upsilon$ (d. e. Forandringen af Lyden ϵ i $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ til ι beviser, at Skrivemaaden med ϵ er den rette). $\pi\alpha\rho\alpha\pi\epsilon\mu\pi\tau\acute{\epsilon}\omicron\upsilon\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon\delta\acute{\iota}\alpha\tau\omicron\upsilon\acute{\iota}\eta\zeta\omega\kappa\omicron\tau\alpha\varsigma\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\epsilon\iota\upsilon$ (man maa altsaa lade deres Mening fare, som vilde skrive det med ι), hvilket de ei kunde have villet, naar ϵ ikke lød som ι (see Minoides l. c. — 4) den dobbelte Skrivemaade af mange Ord baade med ϵ og med ι , ligesom Homer af, eftersom Quantiteten fordrer langt eller kort ι . f. Ex. $\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$ og $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$, $\acute{\iota}\sigma\kappa\omega$ og $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\sigma\kappa\omega$, $\acute{\iota}\delta\omicron\upsilon$ og $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\delta\omicron\upsilon$, $\acute{\iota}\kappa\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ og $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\kappa\epsilon\lambda\omicron\varsigma$, $\gamma\acute{\iota}\nu\omicron\mu\alpha\iota$ og $\gamma\acute{\epsilon}\acute{\iota}\nu\omicron\mu\alpha\iota$, $\pi\acute{\omicron}\lambda\iota\varsigma$ og $\pi\acute{\omicron}\lambda\epsilon\iota\varsigma$, $\varphi\acute{\upsilon}\sigma\iota\varsigma$ og $\varphi\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota\varsigma$; Dorerne $\Pi\omicron\tau\iota\delta\acute{\alpha}\nu$ for Ποσειδῶν, og mange Ord i det Joniske skrevne med $\acute{\iota}\alpha$ for $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\alpha$; $\acute{\alpha}\pi\acute{\epsilon}\kappa\epsilon\acute{\iota}\xi\alpha\upsilon$ hos Aristoph. for $\acute{\alpha}\pi\acute{\epsilon}\kappa\epsilon\acute{\iota}\xi\alpha\upsilon$ o. s. v. hvilket alt ikke med Dimelighed kan indvendes at være forskjellig lydende Former af samme Ord, saalænge man ikke har noget positivt Beviis for, at ϵ har høst anden Lyd end ι ; hvortil endnu kommer Eustath's Bemærkning til II. β, 93, at $\acute{\iota}\lambda\eta$, $\acute{\iota}\lambda\alpha\delta\acute{\omicron}\nu$, $\pi\acute{\epsilon}\delta\acute{\iota}\lambda\omicron\upsilon$ i gamle Dage skrevs med ϵ . — 5). I Anmærkn. til Schol. Dionys. Thr. (Bekkeri Anecd. p. 792 sq.) bemærkes, at $\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\acute{\iota}\omicron\upsilon$ maa skrives $\delta\acute{\iota}\alpha\tau\eta\varsigma\epsilon\acute{\iota}\delta\iota\varphi\theta\omicron\gamma\gamma\omicron\upsilon$ formedelst Ætymologiens Skyld; men at $\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\epsilon\acute{\iota}\omicron\upsilon$ formedelst Oprindelsen af $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\lambda\acute{\iota}\alpha\upsilon$ ikke kan hedde $\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\acute{\epsilon}\omicron\upsilon$ som andre Ord paa $-\alpha\lambda\acute{\epsilon}\omicron\upsilon$; og endelig: $\acute{\omicron}\sigma\alpha\delta\acute{\epsilon}\delta\acute{\iota}\alpha\tau\omicron\upsilon\acute{\iota}\omicron\upsilon$ $\pi\alpha\rho\acute{\omicron}\zeta\acute{\upsilon}\tau\omicron\upsilon\alpha$, $\delta\acute{\iota}\alpha\tau\omicron\upsilon\acute{\iota}\gamma\rho\alpha\phi\acute{\omicron}\mu\epsilon\upsilon\alpha$, $\omicron\upsilon\pi\epsilon\rho\epsilon\kappa\tau\acute{\iota}\kappa\acute{\alpha}\epsilon\acute{\iota}\sigma\iota\upsilon$ (hvilke skrives med ϵ), $\acute{\alpha}\lambda\lambda'\acute{\upsilon}\pi\omicron\kappa\omicron\rho\iota\varsigma\acute{\iota}\kappa\acute{\alpha}$, hvorpaa anføres en Mængde Exempler. — 6) Alle de mangfoldige Ord,

hvori (som ovenf. om Diphthongerne No. 8 er bemærket) Herodian, Basilus og Moschopolus (hvilken sidste udtrykkelig anfører *ei* og *η* som langtydende *ἀντίστοιχα* til *i*) distingvere imellem, naar Lyden i Skal skrives med *i*, naar med *ei* og naar med *η*, ligesom og naar med *oi*, *v* og *υ*. Af lignende Art er 7) Theodosii Bemærkninger (*περὶ γραμματικῆς* p. 62 l. 8): *ποσότης ἐστὶ, ὅταν ζῆτῶμεν ἐν τῷ μῦθῳ πόσα εἰσὶ στοιχεῖα, μετὰ τοῦ ἢ ἢ μὲν διὰ διφθόγγου. ἢι* at her ei kan menes forskjellig Udtale, sees af det strax derpaa følgende: *καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶ τὰ εἶδη τῆς ὀρθογραφίας*. Fremdeles ibid. l. 20, at i *ἡπειρος* maa for Etymologiens Skyld den første Stavelse skrives med *η*, den anden med *ei*, hvorimod *χίλια* efter Overleveringen (Brugen) bør skrives med *i*, hvilket Alt ei behøvede at erindres, naar der ikke gaves forskjellig Legn for *Ἰ*-Lyden, eller *η*, *ei*, *i*; hver havde hadt sin særskilte Lyd. Ligeledes p. 65, at Comparativa paa *ov* skulde have den foregaaende *Ἰ*-Lyd skreven med *ei*, naar de bestaae af to, men med *i*, naar de bestaae af flere Stavelser, undtagen *χέρειον*, *ἄμεινον*. og at Diminutiva paa *ιδιον* maa skrives med *ei*, naar dette kommer af *e*. p. 66: at de dobbeltformede paa *ω* og *ις* ei skrives med Diphthongen *ei*; at de paa *ωος* skrives med *i*, men naar de ere *ὄξυτονα*, med *ei*; at afledede Ord paa *ίτης* skrives med *i*, undtagen *Ἀλείτης*, *Ἀταρνείτης* o. fl. de paa *ίσιος* med *i*, undtagen *ἀρκείσιος* og *σιμοείσιος*; de paa *ις* med *i*, undtagen *κλείς* o. fl. p. 69 at Jesters Navne paa *ια* maa skrives saaledes, undtagen *Διάκεια* og endeel flere; samt p. 70-71 om *ιον*, naar det skal skrives med *i* og naar ved Diphthongen. — 8) Latinerne sædvanlige Brug af langt *i* for det græske *ei*, f. Ex. i Nilus, Crocodilus, Darius, Iphigenia, Phidias, Heraclitus, Aristides, Pisistratus, Clio, Thalia, Ilithyia, Irene, Polynices, Hippodamia, Laodamia, Antiochia, Alexandria, Arion, Cabiria, Piræus, Pisandros, Plistonax, Chiron, Sirenes, Simois o. m. fl. — Og endelig 9) de latinske Forfatters Priscianus og Gellii Vidnesbyrd, som udtrykkelig sige: den første, I apud antiquos post E ponebatur et EI diphthongum faciebat, quam pro omni I longo scribebant more antiquo græcorum (hvoraf sees, at ei ligeledes i Latinen kun var langt *i*); den sidste: Græcos non tantæ inscitæ arcesso, qui v ex o et v scripserunt, quantæ, qui ei ex e et i; illud enim inopia fecerunt, hoc nulla re subacti. Noct. Att. 19, 14. — Og var da nu saaledes E i den ældste Tid uden nægtig Distinction baade *i* og *e*, lod det fremdeles, langt udtalt, meest som *i*, og var *ei* efter alle Beviser ikkun Betegnelse af den lange *Ἰ*-Lyd: saa er derved tillige indlysende, hvorledes *es* kunde contraheres til *ei*, d. e. to dunkeltydende *Ἰ*:er til eet langt og derved klart lydende *Ἰ*; hvorimod en Sammentrækning af *ee* til Lyden *ei*, selv efter vor Udtale, vedbliver at

være en uforklarlig Ting. Eller vil man endda, uagtet alle historiske Beviser og de Grunde, der ligge i samme, ansee hiint for ligesaa usandsynligt, da vil man maaskee overbevises ved at minde sig Contractionen af *oo* til *o*, hvilket er et aldeles analogt Tilfælde, om hvis Rigtighed Ingen tvivler.

En anden og, som Indskrifterne vise, senere Forlængelse af *e* var *η*. Denne Vocal har man efter Erasmus troet at maatte tilkjendegive vort lange *e*, fornemmelig af disse Grunde, at den *deels* er den lange Vocal, som svarer imod *e* eller udgjor dennes Forlængelse, altsaa maa have havt samme Lyd som denne; *deels* i Afledninger (f. Ex. *τιμῶν* *τιμῆσω*, *ἀκονῶν* *ἡκονον*) samt i den ioniske og attiske Dialekt træder i Stedet for det oprindelige og doriske *α*, hvormed *æ* og *e* ere mere beslægtede end *i*; og *deels* endelig i Latinene hyppigst udtrykkes ved *e*, hvorimod *æ* meest kun udtrykkes ved *i*, ligesom og omvendt Grækerne ofte betegne det latinske lange *e* ved *η*. Imidlertid tabe disse Grunde betydelig i deres Sikkerhed, naar man bemærker: først, at *e*, som vi have seet, var Tegn baade for *E*: og *J*:Lyden, eller at der ikke altid gjordes nogen noagtig Distinction imellem disse, hvorfor de i Forlængelsen, der sædvanlig (selv hos os) giver Vocalen en høiere eller mere luft Lyd, maae reent ud have lydet *J*; især i et Sprog, der efter selve Platons Udsagn (*οἱ παλαιοὶ τῷ ἰ ἐν μάλα ἐχρῶντο*) har en saadan Tendens til Jotacisme, som det Græske. For det Andet viser andre Sprogs Exempel, at Lydenes Overgang i Afledningerne ikke altid skeer til en nærbeslægtet Vocal (f. Ex. *facio perficio*, gav give, lade lod), samt det græske Sprog selv, at Dialekternes Lyd ikke altid ligge hinanden saa nær, da f. Ex. *α* i det Doriske kan ligesaavel staae isedetfor *ω* og andre Vocaler, som for *η*. Og endelig for det Tredie har *deels* Latinernes *e* for *η* sandsynligviis sin Oprindelse fra det gamle Æoliske, hvorfra det latinske Sprog nedstammer, og hvis Udtale var bredere, saa at Æolerne ofte udtalte det lange *e* noget nærmere *e*, end de øvrige Græker, hos hvilke det lod *i*. Det Første høre vi af Quintilian (I. c. 10): *Ex Græcis orta (vocalia) plurima sunt præcipue Æolica ratione, cui est sermo noster simillimus.* og af Dionys. Hal. (Antiqv. p. 76): *Ῥωμαῖοι δὲ φωνὴν μὲν, οὐτ' ἀκραν βάρβαρον, οὐδ' ἀπηρτισμένως Ἑλλάδα φθίγγονται* (hvoraf og sees, at den latinske Skrivemaade ikke er noget fuldkomment Beviis for den Græske Udtale), *μυτῆν δὲ τινα ἐξ ἀμφούων ἧς ἐστὶν ἡ πλείων αἰολίς.* Og herefter forstaaer nu Velasii (de pronunc. gr. p. 66), udentviisl rigtig Aufoniuses Vers: *ἦτα quod Æolidum, quodque E valet, hoc latiale E, om en æolisk bredere Udtale af η, der altsaa ikke var de andre Grækers, "omnis enim exceptio (tilføier han) fundat regulam in oppositum"; end:*

skjøndt selv i det Latinske, og altsaa og i det Græske, det lange *e* kan have været
 J-Lyden nærmere end vores, hvilket bevises af Quintilian I, 4, 8: "in *Here* neque
e plane, neque *i* auditur; nos nunc litera *e* terminamus (nemlig i Orthographien);
 og I. 4, 17: Quid? non *e* quoque loco *i* fuit, ut Menerva, leber &c. af Gellius
 (Noct. Att. X, 24): Extremam istius vocis (*qvinti*) syllabam tum per *e*, tum per *i*
 scriptam legimus; nam sane quam consuetum iis veteribus fuerit, literis his ple-
 rumque uti indifferenter, sicuti præfiscini & præfiscine, proclive & proclivi, atque
 alia item hoc genus varie dixerunt. af Cicero, som baade (de Orat. III, 12) kaldes
 Sulpicius, fordi han ved at udtale *e* saa bredt, uden Nærmelse til *i*, talede, ikke
 som en gammel Taler, men som en Meier; og i Brutus siger om den Cotta, som Sul-
 picius vilde efterligne: quia se valde dilatandis literis a similitudine Græcæ locu-
 tionis abstraxerat, subagreste quiddam planeque subrusticum sonabat. Jof. Hesychius,
 som skriver det latinske defensor baade διφένσωρ og δηφ. feminalia baade φμ.
 og φμη. og census, som i Ν. Σ. og hos Evidas skrives κηρός, κινρός, ligesom ψαλτίς
 for ψάλλης, μαργήτης og μαργίτης, σερὰ og σηρά, ἡμίνα og ἰμίνα o. s. f. Nærmede altsaa
 nu allerede det latinske Sprog sig i sin E-Lyd til den æltere Udtale som *i*, hvad skal
 man da sige om det græske, hvorom det hedder hos Quintilian (XII, 10, 33): Itaque
 tanto est sermo Græcus Latino jucundior, ut nostri poëtæ, quoties dulce carmen esse
 voluerunt, illorum id nominibus exornent — — — Nam quo minus adjuvat sermo,
 rerum inventionem pugnandum est: — — — non possumus esse tam graciles: simus
 fortiores! subtilitate vincimur: valeamus pondere &c. — Og at endelig omvendt
 Grækerne udtrykke det latinske lange *e* ved deres η, (s. Ex. hos Mutarch carere ved
 μαρῆρε, hos Zosimus valere ved βαλῆρε) er naturligt, ikke blot af den nu beviste Nær-
 melse af det romerske *e* til *i*, men ogsaa af den Nødvendighed det var for Grækerne, i
 Mangel af noget egentligt Tegns for den lange E-Lyd, at anvende det Tegn derfor, som
 i deres Skrift kom den nærmest. — Men ligesom det nu heraf er indlysende, at de
 sædvanlige Argumenter imod J-Lyden af η intet Sikker bevise, ja tværtimod endog denne
 Udtale af det, vi her have anført, bliver meget sandsynlig: saaledes bevises endydermere
 dens Vished ikke blot af den ovenfor viste Oprindelse til Tegnet H af tvende II med en
 Tverstreg imellem, men endog af adskillige Vidnesbyrd hos de Gamle selv. Jeg vil
 her ikke omtale Analogien af den ligesaa hyppige Forkængelse af *s* til *ei* (der ikkun lod *i*),
 eller Homers blot i Quantiteten forskjellige ἦμεν og ἕμεν, ἦδε og ἕδε o. d. fordi herimod
 muligen vilde indvendes, at det kan have været forskjelligtlydende Former af eet og

samme Ord; ikke heller Aristides' Quintilians Bemærkning, at η var en kvindelig Lyd (*ἡ μὲν γὰρ ὡς τὴν θηλυότητα φεύγουσα τοῦ η, τρέπειν αὐτῆς τὴν χρῆσιν, ὡς εἰς ἀρσένον*), fordi man, skjøndt denne Kvindelighed meest passer paa ζ -Lyden, dog maastee og vilde troe at kunne tillægge ζ -Lyden dette Prædicat. Men uimodsigelige Beviser ere: 1) Platos Kratylos, hvor det Beviis, der ligger i den ovennævnte Forlængelse af *ἡμέρα* til *ἡμέρα*, især bestyrkes ved Derivationen *Ἀημήτηρ* af *δι(δοῦσα) μήτηρ* (p. 280 Bip.), samt de andre paa Lydsligheden grundede Etymologier, *μῆνα* af *μείης* og *μειοῦσθαι*, *ἀλλυγῶν* af *ἀλλειρος*, ligesom *Ἰρις* af *ἔρειν*, hvoraf følger, at Plato har udtalt η liigt med *ei* og *i*. — 2) Scholierne til Dionys. Thrax, hvori Krasis (Contractionen) forklares saaledes: *Κράσις ἐστίν, ὅταν δύο φωνήεντα συγκερασθῶσιν εἰς ἓν, καὶ πολλάκις εἰς δίφθογγον. ἀλλ' ἐὰν μὲν εἰς ἓν φωνῆεν ἢ κρᾶσις γένηται, καὶ αμφοῦτερα τὰ δύο φωνήεντα ἀφανίζονται οἷον, τὸν Δημοσθένεια, Δημοσθένη. εἰ δὲ εἰς δίφθογγον κινῶνται τὰ δύο φωνήεντα, τὸ μὲν ἓν ἀφανίζεται τὸ δὲ ἕτερον ἐν τῇ δίφθογγῳ φαίνεται.* Det Sidste er f. Ex. Tilfældet, naar *ee* eller *eai* sammentrækkes til *ei*; men det Første, naar Contractionen af *ee* eller *ea* skeer til η . Her høres nu, efter Scholiastens Bemærkning, hverken *e* eller *a*, som begge forsvinde, men en tredie Lyd, som ustridigen maa være *i*; thi for et α , ifald man vilde antage dette som tredie Lyd, gives der ikke alene intet Beviis nogetsteds; men den er jo netop den egentlige Lyd for *e*, som dog her siges ganske at forsvinde. — 3) udtrykke de 70 Fortolkere i mangfoldige Navne det hebraiske ι . ved η , saasom i *κῆτιμ*, *λενῆ*, *χαρομῆ*, *λάχης*, *σηλῶ*, *γγλῶν*, *δησῶν*, *σηῶν*, *ἡρας*, *ἀβιχαῆλ*, o. fl. see Wetsteen p. 135 og Liskovius p. 110. — 4) stemme hermed alle de Forveklinger af η med *i*, *ei* og *v*, (d. e. med de andre Segn for ζ -Lyden) som Wetsteen (p. 131) og Liskovius have samlet af Indskrifter fra de første Aarhundreder efter Chr. saasom *ΘΗΓΑΤΗΡ* for *θυγάτηρ*, *ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ* f. *στρατηγῶν*, *ΗΙΛΑΤΟΣ* f. *ἵπματος*, *ΗΡΑ* f. *ἰρά*, *ΕΥΣΕΒΙΣ* f. *εὐσεβίης*, *ΠΕΡΓΑΜΕΙΝΩΝ* f. *Περγαμίωνων*, *ΚΥΖΙΚΙΝΩΝ* f. *Κυζικίωνων*, *ΣΜΗΡΝ*. f. *Σμυρναίωνων*, *ΗΛΙΟΣ* f. *Ἥλιος*, *ΜΙΤΡΟ*. f. *μητρόπολις*, *ΑΝΤΩΝΗΝΟΣ* f. *-ῆνος*, andetsteds *-εῆνος*, *ΝΕΟΓΗΛΕΟΣ* f. *Νεογίλαιος*, *ΕΣΤΙΣΑ* f. *ἔστισα*, *ΚΟΡΝΙΛΙΑ* f. *Κορνηλία* o. m. fl. hvilke alle, skjøndt orthographiske Feil, just derved bevise, at den almindelige Udtale af η har været som *i*, da det ellers ikke saa jevnligt kunde være bleven forvejlet med *i*, *ei* og *v*. — 5) Sokrateses Anklager, som hos Cicero kaldes Melitus, skrives hos Plato i Apologien stedse *Μέλιτος*, ligesom og Dionys. Halic. sædvanlig i Navne (f. Ex. *Τίτον Ἐρμήριον*, *Κλουσηρῶν*, *Καρόρηρας*, *Τερμίριον*, *Ἀβεντηρῶν* o. fl. see Liskovius p. 112) har η for Latinernes *i*; hvorefter da naturligtviis samme Forfatters

noget dunkle Fremstillings af Maaden, hvorpaa η udtales, saa meget mere bliver at forklare, som Dionysius vel ikke vilde have brugt dette Segn for en Lyd, der efter hans egen Formening aldeles ikke svarede dertil, og ellers havde sin egentlige Betegnelse i Bogstavet ι , i hvis Sted det nok ligesaa lidt kunde falde Forfatteren ind at bruge et e , som det kunde falde os ind at bruge e hvor Lyden tydelig var i . Stedet hedder nemlig hos Dionys. Hal. *περὶ συνθέσε. ὄνομ. c. 14* saaledes: *Ἀντῶν δὲ τῶν μακρῶν (φωνηέντων) εὐφωρότατον τὸ α , ὅταν εκτείνηται* (hvorpaa dets Udtale beskrives). *δεύτερον δὲ τὸ η ὅτι κάτω περὶ τὴν βάσιν τῆς γλώσσης ἐρείδει τὸν ἦχον ἀκόλουθον, ἀλλ' οὐκ ἄνω* (saaledes som tværtimod var sagt om α , med hvilket det altsaa ei angives som beslægget), *καὶ μετρίως ἀνοιγομένου στόματος. τρίτον δὲ τὸ ω* (hvis Udtale derpaa beskrives). *ἔστι δὲ ἦττον τούτου τὸ υ περὶ γὰρ αὐτὰ τὰ χεῖλη συστολῆς γενομένης ἀξιολόγου πνίγεται, καὶ στενὸς ἐκπίπτει ὁ ἦχος. ἔσχατον δὲ πάντων τὸ ι περὶ τοὺς ὀδόντας τε γὰρ ἢ κρότησις τοῦ πνεύματος γίνεται, μικρὸν ἀνοιγομένου τοῦ στόματος, καὶ οὐκ ἐπιλαμπρυνόντων τῶν χελέων τὸν ἦχον* (saaledes som ved υ). Dette Sted er ikke sjælden bleven brugt som Beviis for den erasmiske Mening om Udtalen af η som α eller e , især paa Grund deraf, at det i Classificationen kommer nærmest efter α , og er allerlængst borte fra ι . Men at man heri feiler aldeles, sees lettelig af de foregaaende Ord: *τούτων (φωνηέντων) δὴ κράτιστα μὲν ἔστι καὶ φωνὴ ἢ ἡδίστην ἀποτελεῖ τὰ μακρὰ καὶ τῶν διχρόνων ὅσα μηκύνεται κατὰ τὴν ἐκφορὰν, ὅτι πολὺν ἤχειται χρόνον καὶ τοῦ πνεύματος οὐ κατακόπτει τὸν τόνον χεῖρω δὲ τὰ βραχέα ἢ τὰ βραχέως λεγόμενα, ὅτι μικροφωναί τε ἔστι καὶ σπαδονίζει τὸν ἦχον.* Og derpaa det ovenansførte: *αὐτῶν δὲ τῶν μακρῶν εὐφωρότατόν ἐστι τὸ α , κ. τ. λ.* hvoraf altsaa tydeligen sees, at Classificationen her ikke er gjort efter disse Vocalers Liighed eller Slægtskab i Lyden, da desuden ω , hvormed hverken η eller ι har nogen Liighed, kommer ind imellem disse; men alene efter deres forskjelliges Længde (Quantitet) og derpaa grundede større eller mindre Velklang; saa at heraf intet videre følger, end at η er længere og derved mere velklingende end ι , hvorfor og Plato i *Krattylós* kalder det *μεγαλοφρεπέστερον*. Og at dette ikke er spidsfindig Forklaring af et (maaskee) spidsfindigt Sted, sees af Schol. Dionys. Thr. p. 797 lin. 24, hvor vides, at lange Vocaler ikke ere lige lange, og η længere tonende end ω . Beskrivelsen over Udtalen af η passer sig dernæst ligesaa godt paa \mathfrak{J} som paa \mathfrak{E} -Lyden, eller er idetmindste for dunkel til derpaa at bygge noget Sikkert om Lyden; og hvad der siges om Mundens ringe Nabning er endog næsten ordlydende, da det hedder om η : *μετρίως ἀνοιγομένου*, om ι : *μικρὸν ἀνοιγομένου*, hvilket saa meget mere kan være synonymt, som Mundens

Aabning i alt Fald er lige stor, enten man siger e eller i. Ja i Scholierne til Dionys. Thr. (Bekker p. 797) hedder det endog: *δει δὲ τὸ ἠ μὲν ἐκφωνοῦντα μὴ δύνειν τὸ στόμα*, hvilket næsten bedre passer sig paa J: end paa E: Lyden. Kort: den hele Forskjel bestaaer aabenbart i Quantiteten; hvorfore man vel, efterdi i var *δίχρονον*, naar man bestemt vilde udtrykke en lang J: Lyd, hellere brugte det Tegn, som ene gjældte derfor, nemlig η; og det er maaskee ogsaa Grunden, hvorfor Dionys. Hal. i de ovenanførte Navne hellere har brugt dette Vocaltegn, end i. Iøvrigt er det hele Besviis for utydeligt til derpaa at grunde en Udtale, som saa meget afviger fra det, som saa mange andre og sikkere Grunde bevise. For altsaa igjen at komme til disse, saa har 6) inscriptio Herodis Attici og andre gamle Indskrifter det som i lydende ei for η i Ordene *ἐπιείγατε*, *Ἀγκλειπιάδης*, *σώτειρ*, *δευάρια* (s. Wetsteen p. 130). Fremdeles har 7) det syriske Ν. Σ. (s. Liskov. p. 113) saare hyppig, og Ev. Lucas i Navnet *Κυρήμιος* for Qvirinius, η som Tegn for langt J. Ja selv det syriske Tegn for i er dannet af det gr. Η. — 8) Eiger som Dionys. Hal. (s. ovenf. No. 5), saaledes skriver og Strabo *mons Poeninus* snart *ποινήρος* snart *ποινώος*, *Samniticum* snart *σαμνητικὸν* snart *σαμνιτ.*, *Setinus* ager snart *σητήρης* snart *σητίνης χωρία*, *Scipio* *σηπίων*, *Corbilo* *κορβηλῶν*, *Domitius* *δομήτιος*, *Brixia* *βρηξία*, *Numitor* *νομήτωρ*, *Pompilius* *πομπήλιος*, *Hirpini* *ἱρπηνοί*, *Petilia* *πετηλία*; saaledes *Ptolemæus* *πίτωνες*; *Svidas* *Θρηνακία* for *Homers* *Θρωακίη*, og *τιθῆ* for *τηθῆ* hos *Aristoph.* samt det mærkelige *Βηροῦνιον* (*Virnumium*) deriveret af *εἰς ἀνήρ*, *τουτέστι Βηροῦνονος* (*vir unus*). Saaledes *Hesychius*, foruden de ovennævnte Ord, *ambitiosus* eller *ambiens* *ἀμβητιῶν*, *suilia* *συῖλαι*. og utallige saadanne Exempler af andre Stribenter, som kunne findes hos *Wetsteen* p. 130—145. — 9) give og de latinske Auctores os mangfoldige Ord, hvori omvendt det græske η udtrykkes ved i, saasom *Plautus* liroe af *λήροι*, *Cicero* *dicis causa* af *δίχης χάρις*, *Plinius* *Den Sycinus* af *Σύκηνος*, *Fisken psitta* af *ψήπτα*, hvorom *Athenæus* handler, og *chamæmilon* for *Planten* *χαμαιμήλον*. Ligeledes kalder *Philostratus* (*vita Sophist.* l. 2) det Sted hos *Athenienserne* *Κηφήσια*, som *Gellius* (18, 10) skriver *Cephisia*, ligesom og *Trebellius* *Pollio* har dannet sit *Gipedes* af det græske *γήπαιδες*, v. s. f. for ikke at omtale de mange latinske af Græskten dannede Ord, hvori det Samme viser sig s. Ex. *figo* af *πήγω*, *vestis* af *ἔσθῆς*, v. d. — 10) gjælder og her, hvad ovenfor ved *Diphthongerne* (No. 6) er anført af *Dio Cassius*, efter hvis Beretning *ποιητικοί* har lydet som *πυθικοί*, d. e. *piitiki* som *pithiki*. — 11) forklarer *Iustinus Martyr* *χριστιανοί* ved *χρηστότατοι* paa Grund af at *Χριστός* var eenslydende med *χρηστός*, og *Clemens Alexandr.* *ερωμ.* I. p. 268 at

οἱ εἰς Χριστὸν πεπιστευκότες ere og kaldes *χρηστοί*, ligesom οἱ σοφοὶ af deres *σοφία*. jvf. Lactant. de vera sap. 4, 7. og Tertullian. in apolog. adv. gent. p. 361, hvorom see Eiskov. 119 og 123 tilligemed min Revision der Lehre v. d. Aussprache des Altgriech. p. 322. Men endnu tidligere og ganske uimodsigelige ere de Vidnesbyrd, vi have af de gamle græske Grammatikere, saasom 12) Hesychii Advarsel, ei at forvekle de eenslydende *νίφει* og *νῆφει*, eller den Forvepning, hvormed han blot efter Lyden uden Hensyn til Orthographien henstiller *κλήθρα* o. fl. under *κλι*, eller omvendt baade *κλείνιος* og *κλινώδιον* under *κλιη*, *πίθηνος* og *πίθων* under *πη*. — 13) Hos Basilus M. (350 efter Chr.) den Bemærkning, at Ord paa *ιστος* skrives med *ι*. "πλὴν τοῦ εὐχρηστος, ἄχρηστος, ἅτινα διὰ τοῦ Η γράφονται." Ligeledes alle, som begynde med *χρι* "undtagen *χρηστός*, ὁ ἀγαθός," og de paa *ἔω* "undtagen *δανεῖζω* med *ει δίφθογγος* og *χρήζω*," hvilke Undtagelser her ikke kunde have været gjorte, dersom *η* havde lydt forskjellig fra *ι*. — 14) Af samme Art ere allerede længe før Basilus, i Herodians *Ἐπιμερισμοὶ* (udg. af Boiss. sonade) de mangfoldige Exempler, hvori distingveres, naar *Ζ* skal skrives med *ι*, naar med *η* og naar med *ει*, *οι*, *υ*. samt senere hos Moschopusulus *περὶ σχεδῶν*, som udtrykkelig anfører *η* og *ει* som *ἀντίστοιχα* (d. e. de modsvarende lange Bogstaver) til *ι*, og oplyser dette ved hele Exempelrækker. — 15) Et tydeligt Beviissted af samme Natur fra eenslyden af *ι*, *ει*, *η* og *υ*, er hos Theodosius *περὶ γραμματικῆς*, blandt andre, p. 71 følgende: *Τὰ εἰς ηγος καὶ ηλος (λήγοντα) διὰ τοῦ ἠ γράφεται, οἷον ὀδηγός, στρατηγός, ο. s. fl. πλὴν τοῦ χιλος, νεοχιλος καὶ ψιλος, ἅτινα διὰ τοῦ ἰ γράφεται, τὸ δειλος διὰ δίφθογγου (ει), καὶ χυλος διὰ τοῦ υ ψιλοῦ. Καὶ ἄλλιν πονηρός, ζωρός, ὀκνηρός, ξηρός, καματηρός, διὰ τοῦ ἠ, πλὴν τοῦ κήρός, σήρός καὶ ἰρός, ἅτινα διὰ τοῦ ἰ γράφεται τὸ πυρός δὲ διὰ τοῦ υ ψιλοῦ.* — Ligeledes 16) bemærker Choveroboskos (Bekk. Anecd. III. p. 1188), at Hæderstitlen *κόμης* (comes) efter Analogien i det græske Sprog ikke maa skrives (som dens Lyd fordrede) med *ι*, men med *η* (hvilket altsaa maa have lydt eens dermed) og Photius (s. Eiskov. p. 127) mener, at *Ἰσανρία* har sin Oprindelse af *Ἰσαν*. — 17) Svidas opstiller, ligesom undertiden Hesychius, *η* ikke paa sit Sted, men ifleng med *ι*, *ει*, *υ*, distingverer orthographisk *γλήων* fra *γλίων*, og bemærker i Henseende til Skrivemaaden af *Ζ* Lyden: *νείφω, τὸ βρέχω, διὰ δίφθογγου (γράφεται), νιφόμενος, ὁ χιονιζόμενος, διὰ τοῦ ἰ, νηφῶν δὲ, ὁ γρηγορῶν, διὰ τοῦ ἠ.* — Og hvad kan endelig 18) være tydeligere, end Eustathius's Bemærkninger om Paretheserne (Lydslighederne) imellem *η* og Vocalerne *ε*, *ει*, *υ*. f. Ex. imellem *ἦρην* og *ἰρην*, som i Commentaren til J1. a. p. 125 siges at lyde fuldkommen eensdan (*ἰρι-ἦρη, ἕγγὺς ἀλλήλων τίθησι κατὰ*

τοιούτην παρήγησιν, παντελῶς μὲν ἤχοῦσαν ταυτὸν, ἀνομοιότητα δὲ ἔχουσαν κατὰ τε τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν γραφήν. Sigeeledeſ p. 1467. οὐδὲν τι κοινόν, δίχα μόνης ἐκφωνήσεως, ἔχουσιν ἢ ἦβη καὶ ἢ ἴβις, ὡς οὐδὲ ἢ ἦρη καὶ ἢ Ἴρις. Til Jf. e, v. 724 p. 599: ἔχει τὶ κάλλους διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παρήγησιν τοῦ ἦτοι καὶ ἴτυς. Gaaledeſ og til Jf. λ, 101 (p. 833) ῥῖσον og Πήσον. v. 685 og 688 ἴμεν og ἦμην. Od. η, 104 μύλης og μήλοπα. Od. σ, 332 ἀλύεις og ἀλήτης. Jf. π, 450 εἶτοι og ἦτοι, ἔδδισαν og ἔτ᾽ ἔδησαν. Od. ξ, 292 μεῖνα og μήρες. Jf. ξ, 11 τὸ μὲν νῆος καὶ τὸ ἐῆος παρισσοῦσι, τὸ δὲ ἐῆος καὶ τὸ εἶο παρήγουσι. og til Jf. σ, 321, p. 1197 erindres, at ἴχνη maa skrives med η for ei at forveksles med det apostropherede ἴχνι. — Endnu nogle andre Beviser giver Minoides i hans Calliope p. 144, hvortil jeg for Kortheds Skyld allene vil hen vise, og saa blot spørge den Læser, som maatte være af anden Mening, hvorledes han vil forklare os alle disse Steder, uden ved at antage, at alle disse Forfattere have udtalt η eenslydende med ι? Meppe vil der levnes ham Andet, end at paaſtaae, hvad og Somme have gjort, at η i en ældre Tid, end den, hvorfra de fleste af disse vore Beviser ere hentede, maa have lydet som e eller æ, og derfra da siden være gaaet over til Lyden i. Men, for ikke at tale om, at nogle af disse endda ere meget gamle og naae til det græske Sprogs gyldne Alder, saasom til Plato, til Homer, og selv til Oprindelsen af Bogstavet Η — hvoraf vil vel en saadan Paaſtand om en anden ældre Lyd af η lade sig bevise? eller med hvad Grunde lade sig godtgjøre, at de gamle Grammatikere, selv fra det 2det Aarhundrede af, have været saa aldeles uvidende om den oprindelige Brug af Sprogets Bogstaver, at de, naar der i ældre Tid havde hersket en saa mærkelig Forskjellighed i Udtalen, ikke med et eneste Ord have talt derom? At indlade mig paa en Gjendrivelse af de erasmiske Hypotheser og Raisonnements af Sprogphilosophien, hvor ved man har villet bevise en saadan Forandring i Udtalen, ligger udenfor min nærværende Plan, og er desuden af mig foretaget andetsteds, fornemmelig i min "Revison der Lehre von der Aussprache des Altgriechischen, Altona u. Leipz. 1826." Kun det eneste historiske Beviis, hvorpaa den erasmiske Skole saa almindelig har troet at kunne støtte sig, og som ved første Dietast har temmelig megen Sandsynlighed, tør jeg i en Afhandling, hvor Sagen historisk-kritisk undersøges, ikke forbigaae. Dette Beviis bestaaer deri, "at Kratinus efter Svidæ og Eustathii Vidnesbyrd har udtrykt Faarenes Brægen ved βῆ βῆ, hvilket, da denne Lyd ogsaa forekommer os at være bæ bæ, og Dyreliden ikke forandrer sig, menes at være sikkert Beviis for, at η i den ældste Tid maa have været udtalt som æ eller idetmindste som aabent langt e, og følgelig den nygræske Udtale

”(uagtet dens Ælde af et Par Tusend Aar) være falsk.” Jeg vil her ikke tale om det Usikre i uarticulerede Lyds Opfatning og Betegning ved Bogstaver, som ofte kan være heel forskjellig, men allene bede den, der heri søger et Beviis for Eta: eller Etacismen, at læse Stedet i sine Udtryk og Sammenhæng, og dernæst at agte paa Digterens Alder, hvem Verset $\acute{\omicron}$ δ' η λ ι θ ι \omicron ς , $\acute{\omega}$ π ϵ ρ ρ $\acute{\omicron}$ β α τ \omicron ν , β η β η λ $\acute{\epsilon}$ γ ω ν β α δ ι ζ ϵ tillægges. Hos Svidas nemlig hedder det: \omicron ι π α λ α ι \omicron ν ϕ ρ α ς ι μ ι μ η τ ι κ ω ς β η , \omicron ν μ $\acute{\epsilon}$ ν β α ι , μ ι μ η σ ι ν π ρ \omicron β α τ ω ν ϕ ω ν η ς , og Eustathius β η τ \omicron μ ι μ η τ ι κ \omicron ν τ η ς τ ω ν π ρ \omicron β α τ ω ν ϕ ω ν η ς , \omicron ν χ ι β α ι , λ $\acute{\epsilon}$ γ \omicron ν σ ι ν $\acute{\alpha}$ τ τ ι κ ι \omicron ι ι , hvilket, da begge Forfattere, som vi nu have seet, vare fuldkomne Itacister d. e. tillagde η allene Lyden af i , og α af ϵ , ikke kan oversættes anderledes, end: ”de Gamle (Svid.) eller Attikerne (Eust.) sagde (ϕ ρ α ς ι , λ $\acute{\epsilon}$ γ \omicron ν σ ι ν), hvilket Thiersch alt for vilkaarligen forklarer ved γ ρ α ϕ \omicron ν σ ι) til Efterligning af Saarenes Lyd $b\eta$, ikke $b\eta\epsilon$; hvoraf altsaa følger at begge disse Grammatikere ansaae denne Udtryksmaade for noget særegent og fra Saarelyden afvigende, som efter deres Forestilling maatte have været $\beta\alpha$ ($b\eta\epsilon$). Eller vil man endog antage, at de imod deres egne tydelige Ytringer have i dette Tilfælde udtalt η som aabent e eller ϵ , saa maatte de jo og have udtalt α som ai , og altsaa have gjort den forunderlige Bemærkning, at de Gamle ikke have udtrykt Saarenes Brægen ved $b\eta$, hvad vel Jngen kunde være falden paa at gjøre, end sige at det skulde være den almindelige og naturligste Udtryksmaade, som Ordene ϵ χ ι β α ι jo dog maa tilkjendegive. I det Høieste kunne de altsaa, hvis η ei var fuldkomment i , derved have tilkjendegivet det fra i kun lidet forskjellige Lukt e , hvis Lyd de da, i Mangel af andet Tegn for denne i Sproget usædvanlige Lyd, have, ligesom naar Grækerne ville tilkjendegive det latinske lange e , udtrykt ved η . Thi $\beta\alpha$ maa i alle Tilfælde have været udtalt $b\eta\epsilon$, og følgelig $\beta\eta$, naar det skulde distingsveres derfra, have lydet enten $b\eta$ (Lukt) eller $b\eta$, hvorimellem vi have seet at Grækerne ikke gjorde nogen tydelig Forskel, eller, rettere sagt, altid udtalte langt e meget Lukt, omtrent som i . Men at dernæst nu Jngen skal troe, at, om ikke Svidas og Eustathius, saa dog Kratinus har ved $\beta\eta$ udtrykt den egentlige eller naturligste Saarelyd, og at man altsaa deri havde et Beviis for at η dog i den ældste Tid har været ϵ eller aabent e : saa beviser Minoides ganske historisk, at Kratinus slet ikke engang kan have brugt Bogstavet η , saasom det i hans Tid ei var brugeligt hos Attikerne. Kratinus var nemlig, som bekjendt, en af den gamle attiske Komødiens Forfattere, og endeel ældre end Euripides. Denne døde i den 93de, Kratinus derimod allerede i den 85de Olympiade. Nu betjente Athenerne sig ikke engang i Euripideses Tid almindelig af de lange Vocaler η og ω , hvis Brug først, som vi ovenfor have seet, blev ordentlig

indsført i den 9de Olymp. 2det Aar; saa meget mindre har det altsaa nogen Sandsynlighed, at den langt ældre Kratinus skulde have brugt samme, men at han derimod efter den til hans Tid almindelige Skrivemaade har skrevet *BE BE*, hvorved den forlangte Lyd bhæ meget vel kan være tilkjendegivet, eller, ifald han har villet tilkjendegive den længere Quantitet af Lyden, maaſtee *BEE BEE*, istedetfor hvilket de senere Afſkrivere da have, uden Hensyn til den forskjellige Udtale, anvendt det nyere Tegns for den lange Lyd, *H*, som saaledes er bleven gjængs for Ordet βῆ og har givet Anledning til den Bemærkning hos Evid. og Eust. at de Gamle saaledes havde udtrykt Faarelyden. Og saaledes er hverken hos disse eller hos Kratin dette Ord noget Beviis for en anden Betydning af Vocalen η, end den, der efter alle de øvrige Kjendetegn stedse har været samme egen. — Et er imidlertid maaſtee muligt, nemlig at, ligesom Vocalen *I* hos os og i andre Sprog ikke altid udtaltes ganske skarpt, men nærmer sig meget til det lukte *E*, saaledes og i Græſken η i visse Tilfælde ikke kan have været fuldt saa skarpt udtalt, som *ei* eller langt *ι*, — omtrent som vort *I* er forskjelligt i Ordene *Sind* og *sin*, *Tin* og *Trin*, lidt og hvidt, af hvilke det i det første Ord næsten ikke er forskjelligt fra luft *e*, men dog saare langt fra det aabne eller *æ*. Grækeren Minoïdes yttre sig derom (p. 150) saaledes: S'il y a quelque différence entre η et ι, elle ne consiste qu'en ce que η, étant aspiré, produit un son un peu plus sourd que ι; ainsi dans ἦλιος, τῆν γῆν, κορμόν &c., η, conservant le son qui lui est propre, est un son plus sourd que celui de ι; mais privé de l'aspiration, comme dans ἡλιος, Ἡερίων &c. il devient ι. Om nu muligen η, naar det staaer næst foran eller næst efter et *ι* eller *ei*, kan ved en saadan liden Modification adskille sig fra dette, saa at f. Ex. *εἰδείην, ποιήτης, ἴμι*, kunne have lydet omtrent som *idieen, pietis, i:emi*, er en Sag, som man maa overlade de Indfødtes og til disse Lyd fra Børnsbeen Vantes Øre at bedømme. Distingverer disse Udtale ikke η fra *ι*, saa er der og, da intet tydeligt historisk Beviis taler derfor, men meget mere alle derimod, for os ingen gyldig Grund til, efter forudfattede Ideer om et Sprogs og en Skrifts Fuldkommenhed, eller Hypotheser, som ere byggede paa andre nu levende Sprogs Udtale, at ville foretage en saadan Distinction. — Herfra komme vi nu til det tredie af de ældste Vocaltegn i Sproget, nemlig:

I, om hvis Udtale, som *i*, der hos alle baade Nyere og Ældre ifkun er een Stemme, saa at Banſteligheden allene bestaaer i at udfinde, hvori det adskiller sig fra de øvrige Tegns for denne Lyd. *I* Lydens Art synes i Almindelighed ingen tydelig Forskjel at være gjort, da *ι* saa hyppigen bruges i Fleng og afvejlende med η, *ei*, *oi*, *v*, men

mere i Quantiteten, hvori de nøiagtige Grammatikere især sætte Sprogets Besklang (s. Dionys. Hal. her ovenfor S. 33), og gjøre saa subtile Distinctioner, at de endog disputere om (s. Schol. Dionys. Thr. p. 797, 798 sqq.), hvilken af de to lange Lyd η og ω der er længst, eller af de to korte ϵ og o kortest. Saaledes classificerer nu og Dionys. Hal. l. c. de lange Vocallyd efter deres paa Længden grundede større eller mindre Euphoni i følgende Orden: $\alpha, \eta, \omega, \upsilon, \iota$, hvilken sidste han holder for den korteste og mindst vellydende af de lange, og beskriver dens Udtale med disse Ord: *περὶ τοὺς ὀδόντας γὰρ ἡ κρότησις τοῦ πνεύματος γίνεται, μικρὸν ἀνοιγομένου στόματος, καὶ οὐκ ἐπιλαμπρυνόντων τῶν χειλέων τὸν ἦχον*, modsat det næstforegaaende υ , hvis J:Lyd siges at presses ud igjennem Læberne (*περὶ τὰ χεῖλη συστολῆς γενομένης ἀξιολόγῳ πρίγεται καὶ στενὸς ἐκπίπτει ὁ ἦχος*.) Efter denne Beskrivelse har *I* altsaa fordum, ligesom endnu, været vort simple, uden Brug af Læberne udtalte, epile J, og, ligesom de øvrige oprindelige Vocaler (α, ϵ, o), været *δίχρονον* ell. *ἀμφίβολον* (anceps), hvad det og tilligemed α og υ fremdeles er forblevet. jvf. Dionys. Thr. og Schol. i Bekkeri Anecd. II. p. 800: "*Δίχρονα τρία, ἄ, ἰ, υῖ.*" "*Ἐδει ἀμφίβολα καλέσαι ταῦτα τὸν Διονύσιον ἀμφιβάλλεται γὰρ, πότερον μακρὰ ἢ βραχέα· οὐ μέντοι δίχρονα. τὸ γὰρ δίχρονον οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ, ἀλλ' ἢ ὅτι δύο χρόνους ἔχει ταῦτα δὲ οὐδέποτε δύο χρόνους ἔχει, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἕνα, ποτὲ δὲ δύο.* Men sammenligne vi nu Brugen af ι med Brugen af de andre Tegne for J:Lyden, saa synes dets Forhold til dem at være følgende. Da *E* oprindelig var Tegnet for baade ϵ og J:Lyden, som ikke tydelig og bestemt adskiltes, var det første Skridt til denne Adskillelse identisk, at man, for at tilkjendegive den egentlige J:Lyd, opfandt og anvendte Tegnet *I*, hvilket, maaskee fordi det (efter Dionysii ovenstaaende Vidnesbyrd) aldrig fik nogen synderlig Grad af Længde, da heller ikke som langt erholdt noget særegent Tegnet, og saaledes vedblev at være anceps, samt fremdeles at bruges i de Ord, hvor det eengang var indført (omtrent ligesom vi vedblive at bruge e for Lyden α i de Ord, hvor samme nu eengang er bleven antaget). Længere hen begyndte man derimod i Skrivningen at distingvere Quantiteten, hvorfor man betegnede *E*, naar det lød som langt J, deels ved *EI*, deels ved *H*, da Simonides havde opfundet dette Tegnet; Skjøndt langt fra ikke i alle Ord, saasom *ei* saare hyppigen og i mange Ordklasser beholdt sin eengang bekomne Plads. Endelig, hvor Stamformernes *O* i Derivation eller Boining gik over til Lyden i , tilkjendegav man denne efter Etymologien ved *oi*, ligesom og hvor Stamformen havde haft det labiale *K* (Digamma) eller *V*, den deraf til i forandrede Lyd ved υ (*συστολῆς περὶ τὰ χεῖλη γενομένης*) eller υ , samt hvor Formanalogien efter η (s. Ex. i Dat. sing.) krævede et ι , ogsaa

dette som stumt i Diphthongen *η*. Erindrer man sig nu isøvrigt, at den græske Lydbetegnelse og Orthographie succesfuld er fremstaaet, samt i forskjellige Egne og Dialekter, saa har man i det Nuanførte den sandsynligste Grund til det Phænomen, som i nyere Tider har stødt saa Mange, den forskjellige Betegningsmaade af den i Sproget saa hyppige *J-Lyd*, om hvilken forresten kan efterlæses, hvad der er bemærket af Minoides Mynas i hans *Calliope*, Fortællen p. XI fgg.

For ikke at overskride et Programs Grændser, nødsages jeg til her at afbryde, forbeholdende mig, om Gud vil, ved samme Anledning næste Aar at levere Fuldbendelsen, hvori da paa samme Maade skal vorde handlet om Vocalerne *o*, *oi*, *ov*, *ω*, *v* og *vi*, (med tabellarisk Oversigt over samtlige Vocaler), samt om Consonanterne, muligen og om Accentueringen og dens Forhold til Quantiteten, og med historiske Grunde viist, at de gamle Grækers Udtale i ingen af disse Henseender har været forskjellig fra deres Efterkommeres, som vi endnu kunne høre og deri altsaa have den sikreste Veiledning til at læse vigtigt og udtale Sproget med den Besklang, som prises saa høilig hos de Gamle.

Fra Roeskilde Kathedralskole dimitteres i Aaret 1829 til Universitetet
følgende 8 Candidater :

1. Adolph Winther, Søn af Hr. Sold; og Consumtions-Inspecteur Winther
i Roeskilde.
2. Frederik Christian Glückstadt, Søn af Hr. Glückstadt, Eier af Papiirs-
Fabriken i Roeskilde.
3. Edvard Sedorf Koefoed, Søn af Sognepræsten til Aversie i Sjælland,
Hr. Magister Koefoed.
4. Johan Peder Bøttiger, Søn af Bomulds- og Linned-Fabrikør Hr. Bøt-
tiger i Roeskilde.
5. Johannes Ditlev Liebenberg, Søn af forrige Amtsforvalter, Hr. Lie-
benberg i Roeskilde.
6. Andreas Georg Borgen, Søn af forhenværende Bogholder, Hr. Borgen
i Roeskilde.
7. Carl Heinrich Schultheiß, Søn af afdøde Chirurg Schultheiß her
i Byen.
8. Frederik Wilhelm Galschist, Søn af afgangne Landsdommer og Herreds-
foged Galschist i Roeskilde.

Disse tilligemed Skolens øvrige Disciple ville i den nu tilstundende offentlige Prøve
blive examinerede i følgende Orden:

den 23 September.	Formiddag	Candidaterne i Latin og Religion.
	Eftermidd.	— i Arithmetik, Hebraisk og Iliaden.
den 24 —	Formiddag	— i Geometrie og Græsk.
	Eftermidd.	— i Geographie og Historie.

Dagen.	I første Værelse.	I andet Værelse.
den 25 Sept.	Form. Arithmetik 4 Cl. Efterm. Fransk 4 Cl.	Latin 3 Cl. Adj. Christensen. Dansk 2 Cl.
den 26 Sept.	Form. Geographie 4 Cl. Efterm. Tydsk og Hebr. 3 Cl.	Latin 2—1 Cl. Adj. Stybe. Arithmetik 2 Cl.
den 28 Sept.	Form. Latin 3 Cl. Adj. Stybe. Efterm. Latin 4 Cl.	Historie 2 Cl. Fransk 3 Cl.
den 29 Sept.	Form. Græsk 3 Cl. hos Rector. Efterm. Geometrie 4 Cl.	Religion 2 Cl. Latin 2—1 Cl. Adj. Christensen.
den 30 Sept.	Form. Geographie 3 Cl. Efterm. Hebr. J. Tydsk 4 Cl. Arithm. 3 Cl.	Fransk 2 Cl. Geographie 2 Cl.
den 1 Octbr.	Form. Historie 4 Cl. Efterm. Græsk 4 Cl. Histor. 3 Cl.	Geometrie 3 Cl. Tydsk 2 Cl.
den 2 Octbr.	Form. Religion 4 Cl. Efterm. Religion 3 Cl.	Græsk 3 Cl. Adj. Hage. Græsk 2 Cl.

Til efter Behag at overvære denne Examen, som begynder hver Formiddag Kl. 8 og hver Eftermiddag Kl. 2½, tilligemed Translocationshytideligheden, som vil foretages den 13 October Formiddag Kl. 10½, indbydes herved Disciplenes Forældre og Børgere, samt alle andre Videnskabernes og Skolens Belyndere ærbødigt af

G. N. J. Bloch.